

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
Műfajtái: Egész évre 8 K. Negyedévre 2 K. Tanítóknak és jegyzőknek 6 K.
Egy szám ára 10 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Árpád-utca 3. sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyitlár soronként 50 fillér.

Művelődésünk otthona.

Székelyudvarhely, április 26.

A művelődés érdeke pedig egyenesen létérdeke. Székelyudvarhely városnak, s amellet az egész Udvarhelyvármegyének. Főlöles az bizonyítgatani, hogy kulturális fölényel kell a székelység társadalmi súlyát megadni, ezzel kell egész Erdélyre nézve a nemzeti szellem ellenálló képességét biztosítani. Vármegyénknek és városunknak tehát az erdélyi magyarság megállása és propagációja érdekében is részt kell vennie a művelődésbeli előhaladásban; részt kell vennie abban az arányban, hogy mennyire előfoka és mennyire központja a magyarságnak. Ezen a nemzeti hivatáson kívül azonban — amint mondtuk — egyenesen létérdeke a városnak és vármegyének, hogy művelődése emelkedjék, minden nemes szellemi irányzatnak otthont és ápolást tudjon nyújtani, s ebben nemcsak iskolával, nemcsak a gyerekek előírásos oktatásával, hanem egész közönségének társadalmi önképzésével részt kell vennie.

Mert áll az a helyzet mireánk, hogy társadalmi életünk szerfölött zilált, közönségünknek közéleti eszmények felé való szervezethez szerfölött hiányos. Ez pedig óriási baj, mert ez okozza, hogy érdekeinkért csak egy-egy pusztába kiáltó emberünk van, aki-

nek hangját nem erősíti szervezett közvéleménynek döntő sulyu megnyilatkozása. Az egymagában küzdőt aztán visszalöki a közönytesség, keserü némaságra kényszeríti a körülötte lebegő siket üresség. De mehetünk tovább is; társadalmunk és közönségünk szellemi szervezethez hiányából folyik, hogy senki magát jól nem érzi közöttünk, kivágyik innen élénkebb kulturéletbe. És ha mégis ide kényszerítette a sorsa, kedvetlenül végzi a ráeső feladatokat és előhaladásunkért nem hajlandó kötelezettségeket vállalni, nagyobb munkában résztvenni, — mert hátha egyszer mégis sikerül innen megszabadulnia. Ez a rettenetes kivándorlási hajlam alkalmas arra, hogy ijesztő vidékké tegye a mi vidékünket, s így megfosztódjunk attól a társadalmi jelentőségtől, amely vonz és amelytől vidéki központságunk méretei függenek. Már pedig minél inkább veszt értékéből ez a központságunk, annál kevesebb lesz ránk az országnak és államnak is figyelme. Hovatovább sötét vidékké süllyedünk, ahonnan még a meglevő művelődési intézményeket is elviszik, mint ahogy már most is gyakran feynyegnek ezzel.

Belső értékünknek ez a folytonos csökkenése mondatja velünk, hogy egyenesen létérdeke nálunk a művelődés szerveződése. Nem lehet arra az álláspontra helyezkednünk, hogy a művelődés emelkedése az anyagiakban való fejlődés velejárója, s ez anyagi fejlődés fogja

majd meghozni a szellemiekben való élénkséget. Ez nagyban és egészben mind így van, ahol most kezdődik valamelyes kultúra. Csakhogy nálunk a kulturának multja van, hagyományai vannak, megkezdett alakulatai ébredtek, mindenkiben megvan már a magasabb kulturéletért való vágyakozás; hiszen éppen azért vágyakozunk ki innen, mert kulturánk multja megállott, megkezdett alakulatai nem tudnak kibontakozni, s nincs intézményünk, mely a továbbhaladásnak, a magasabb és élénkebb kulturéletnek otthont adjon. Itt tehát nem az alapfeltételek hiányoznak egy magasabb rendű kulturülethez, hanem éppen az ezért való vágyódás marad kielégítetlenül.

Ebből a szempontból nézve a helyzetet, meg kell állapítanunk, hogy társadalmi művelődésünk szerveződéséért éppen olyan sürgösen tennünk kell, mint anyagi megerősödésünkért. Párhuzamosan és kapcsolatosan mindkét fejlődési irányt munkába kell vennünk, sőt a művelődésbeli igények kielégítése még a sorrendben bizonyos elsőbbséget is kíván, mert enélkül majd nem lesz lelki energia, mely az anyagi megerősödés intézményeit kihasználja tudja, s azokba önbizalommal, a közvélemény izmosságából merített bátorsággal a maga tevékenységét belevigye. Otthont kell tehát adnunk a művelődésünknek, otthont mihamarabb, mely együtt tartsa a küzdőket, helyet adjon a vágyakozóknak, odavonza és felderítse a kedvteleneket.

Egy székely művész műterméből.

— Látogatás Istók Jánosnál *) —

A méla, szőke Dunának budai partján, a Várkert tövében, hosszú sorban húzódnak el, szorosán egymás mellett, az öblös bolthajtású helyiségek. Kívül egyszerű csiny. Fönn, a manzardtetőn, alacsony árkaos kökerítés fut végig a bazár-sor tetején. Az első tekintetre úgy hat ez a királyi kort tövét bezegélyező építkezés, mintha valamely tropikus égővi városnak karaván szerail jai volnának. De már a következő perczben nyilvánvaló lesz előttünk a csalódás, mert hiányzik itt a keleti és déli exotikus városok szerail-életének hangos lármája és tarka utcai életképei. Komoly, szinte arisztokratikus csend van itt, amelyre talán hatással van a világ egyik legszebb megoldású és leghatásosabb hangulatu királyi palotájának fénytelen, élettelen tompa csendje. Az azonban bizonyos, hogy ezen a helyen, Ybl Miklós-téren, ahol valamikor a daliás, lovagias Mátyás Király művészetkedvelő előkelő környezetének színe, ujjongó, vidám, mégis igen gazdag kulturtartalmu élete folyt, — ma is előkelő, finomodott életű polgársága lakik ennek a duplatucatnyi fajú, erősen poliglott Budapestünknek. Igazán a csendes művészi elvonultság munkájának alkalmas miliője ez a hely. A nagy, levegős bolthajtások üvegajtói és ablakai szürke muszkavászonnal vannak belülről gondosan letakarva a profán emberi szemek elől. A laikus látóknak bizony úgy tűnik fel, mintha

ezek a helyiségek régen üresen álló bolthelyiségek volnának. Pedig ez a hosszú artistizmus építmény a magyar szobrász művészek elütjének (a tulso oldalán a női festő iskolának) állandó munkahelye, egész műterm-sorozat, ahonnan már a modern Magyarország képzőművészeti kulturájának számos nagyszabású alkotása és értékes reformtervei indultak ki hódító utra szerte a társadalomba.

Az egymás mellett elbuzdó bolthajtások között csak apró rekvizitumok, egy vörös színű bádög-leveledező, egy megfakult rézlup, rajta elmosódó betűkkel egy név és alatta a lakásról tájékoztató kis fehér kartonlap árulja el, hogy itt Istók János szobrászművész műterme áll. Kívülről hát csak a felső ablakokon át kikandikáló apró szobrok árulják el, hogy ott benn micsoda élet is folyhat voltaképpen. Az érdeklődő ember egy kis kulturmegilletődésnek az érzésével nyit be az ajtón át. Önkéntelenül megéri, hogy most valami szentélybe lép, de még egyelőre nem tud tiszta képeket alkotni magának azokról a beonyomásokról, amelyek itt a következő negyedórákban elfogják. A belépés után mindjárt egy ormótlan szürke spanyolfal fogja fel az ember tekintetét. Mellette széles, magas függöny takarja el előlünk a műterem tulajdonképeni gyűjteményes részét. Hanem, mint boljebb léptünk, egyszerre csak meglapó gazdaságban tárul előnk egy egész muzeumba való értékes anyagghalmaz a mester hosszú idejű, eredményes munkásságának. Életnagyságu alakok, nagyovvü társadalmi férfiaknak, harcos katonáknak, finom vonalu asszonyoknak, bájos gyermekeknek portréi mosolyognak le reánk.

Az egyik sarokban egy komoly arczu ifju áll, magas piederasztalon, meztelen testtel, természetes életnagyságban. A jobb karját biztos mozdulattal a bal vállára batyva tartja, míg a markában erőteljesen szorit egy hosszú, széles szíjdarabot. Ahh!... ez a régi parittyavető bőrszija. Itt a bibliotörténeti ismeret aztán mindjárt segít

gondolataink továbbbszövögetésének, mert amint nézzük a szép szűl fiu erős keleti vonásait, gondör baját, érzéki ajkát és büszke, bátor tekintetét, mindjárt eszünkbe jut ez — Dávid, a Góliát-verő zsidó fiu, — Istók Jánosnak egyik elsőraugu fiatal kori mesteri munkája. Mellette áll Széchenyi Ferencz grófuak, a »Nemzeti Múzeum« megalapítójának, hasonmása, — eredetije a Nemzeti Múzeum kertjében áll, — amint a saját maga állította nagyjelentőségű tudományos intézetre, kezében az alapító okmány levéltelke:csével néz föl. Istók ezt a nagyszabású és igen jelentős értékű művét is még akadémius korában alkotta, amelyért már akkor megkapta öfelségétől a koronás arany érdemkeresztet.

Tovább azután, a figyelő ember szemének egy körsugarában, egymás után tűnnek fel ismeretes arcok a nem régen multott magyar közéletnek azámottvett tényezőivel. Itt a világezeret ismert Jókai Mórnak deris arca mosolyog le reánk, míg mellette Munkácsy Mihálynak jellegzetes feje, komor, magába mélyedő tekintete fogad. Majd a művész édes anyjának jóságos arca, nagyapjának markás magyar vonásai, Tisza Kálmánnak, Ghiczy Kálmánnak, egy zászlótartó rohanó honvédnek, egy botra támaszkodó hosszú subás, vastag bajuszu, süveges fejú, hosszú szürben lévő tipikus magyar juhászok karakterisztikus álló képe; egy külön állványon idősebb Wallace Gyula dr. volt miniszternek, Lukács László miniszternek, néhai Bubicz Zsigmond kassai püspöknek és Berzeviczy Albert dr.-nak életnagyságu mellszobrai beszélnek hozzánk a művésznek nagy természetű pertré-alkotó képességéről. Azután sorban egymás után még néhai ju Rudolf trónörökösünknek álló alakja, Csányi László egykori vértanunknak, egy dolgozó munkásnak, bájos gyermekcsoporthoz és egy egy monumentális alkotásához készült mellék-alakoknak sikeres máiai kötik le figyelmüket. Fönn apró szobrok sorában egy hatalmas,

*) A kiváló szobrászról — ki lapunk mult vasárnapi számában felkérésünkre bíráltat adta az agyagfalvi réteu felállítandó székely- emlékeknek — egy hírlapíró kollégának írta ezen ismertetést és szíves volt lapunknak közlésére átengedni.

Nagy közcél ez, tehát a város és vármegye vezetőinek elsőrangú feladata ezért dolgozni. Nem lehet magánosok jóakarátára, azok propagációjára bízni az ügyet, mert ezek a magános felbuzdulások nem tudnak megfelelni a felmerült igényeknek. Mert mi arra gondolunk, mikor művelődésünknek ott-hont kívánunk létesíttetni, hogy csakugyan fizikailag is egy kényelmes otthont adjunk, melyben könyvtár, muzeum, képtár, zene-sarnok, színpad legyen, minden közművelődési egylet és társaság megfelelő helyiségeket kapjon, s mintegy külsőleg is összegyűjtse társadalmi művelődésünk belső erőit. Lényegesen tartjuk azt is, hogy sok középiskolánk kiegészítésére adjuk meg a zeneoktatásnak is azt az előkelő helyet, ami minden nagyobb kulturájú népnél megvan. A zenei művelődés egymaga elegendő a kicsinyes társadalmi zűrlésű elosztására, s a zeneileg képzett ifjúság főmobb kedélyvel, átértékelve lélekkel és elfogadhatóbb társadalmi fellépéssel tudja megállani helyét a nagy életben. A szellemi áramlatoknak is egy végtelen nagy forgalmu világutja a zene, s a mi hangulat, eszme és alkotás ezen a réven beömlik a lelkekbe, az a felmagasztosultságot tud adni minden sivatárságban. A zenével való szórakozás csak igen kis hányadrésze a zene teljesítő képességeink, mert ezekben a képességekben benne van egész tömegek lelkének a nevelő ereje is, benne van a szellemi életnek mind nagyobb és nagyobb távlata; új, csodálatos és megragadó világok, melyek kis helyek és kis társadalmak fölött is kitarulnak, ha ott kedves otthona van a zenének.

Tehát mindezeknek a kulturális tényezőknak az összegyűjtésére kell intézményt teremtenünk. Elég rámutatnunk arra, hogy egy-leteink az otthon hiánya miatt nem tudnak

hatásosabb működést kifejteni. Minden megváltoznék egy kulturház létesítésével. Mindenkinnek lenne otthona, aki szellemi javainkért és szükségleteinkért tenni akar; mindekinek lenne gyülekező helye, aki szellemi frisseségeket akar szerezni. És Székelyudvarhely város anyagilag is jó befektetést tenne, ha szellemi életünknek ezt az otthont megteremtene.

Még Appouyi Albert volt kultuszminiszterünk megvetette az alapját a vidéki városok kulturházai segélyezésének. Azóta egyoldalú befolyásolásokkal sok olyan város is kapott kulturházra államsegélyt, ahol nem is volt, amit e házba egybegyűjtsenek. Városunk és vármegyénk vezetőinek hálás feladatuk szolgálhat, hogy befolyásukat egy igazán természetes és rászorult kulturális szükségért érvényesítsék, mikor Székelyudvarhely kulturháza számára kívánunk államsegélyt. Ami pedig ez államsegélyből a kulturház nagyobb méreteire nem telenek, azt a város felelhetné esetleg a nyugdíjalapja kölcsönvételével is, mert a zeneiskola bevétele, továbbá az egyleti helyiségek, s az összes társas összejövetelek, előadások és színházi esték bérjövédelmé bőve meg fogja hozni nemcsak a kölcsöntöke rendes kamatait, hanem az annyira szükséges föltségeket is. Mindezekben felül a város szellemi és társadalmi élete olyan nyereségekhez jut, amit pénzben kifejezni nem lehet, csak mindnyájunk örömeiben, s az idevaló ragaszkodás mosolygó és hálás fellobbanásában.

Ezért a lelkiekből való hasznóért is érdemes mindent megtenni.

Betegápolási pótadó 1913-ra. A pénzügyminiszter az adótörvények elhalasztásával törvényjavaslatot nyújtott be, mely szerint az országos betegápolási pótadó kulcsa az 1912. évi LXVI.

t.-cz. 12. §-ában foglaltaktól eltérőleg az 1913. évre 5 százalékosan állapították meg. A törvényjavaslat indoklása szerint a betegápolási pótadó kulcsát az eredetileg tervezett 10 százalékról azért szállította le a miniszter a most érvényben lévő 5 százalékra, mert a régi egyenes adótörvények alkalmazása mellett az állam bevételeiben nem fog az a csökkenés beállni, a mely az összes új egyenes adótörvények tényleges életbelépésével kikerülhetlenül bekövetkezett volna.

Szemle.

— Fészek rakás. — Játék a tőzsol. — Oh szent párt-kasszal —

Székesfehérvár püspöke a Petőfi társaságban mondott székfoglalójában külsőleg is gyönyörű fészket rakott szárnyas gondolatának, a mikor az elbaggott fészekről beszélt a galagonyabokorban. Hogy ma nincsenek ideáink, s ennél fogva összefoglaló, fészekrakó képesség nélkül vagyunk, ez igaznak látszik.

A valóság azonban az, hogy a képesség az eszméért való lelkesedésre, az ideálok követésére, a nagy célok felé szárnyalásra ma is megvan bennünk. De míg a középkorban egyes hatalmasok vagy nagyon könnyen ragadták magukkal a tudatlanságot, jobbágyaságot, anyagi és szellemi függésben lévő tömegeket, — addig ma a szabadság, a jogállam, az egyenlőség, a folvilágosodás, a polgári jogok szabad élvezete és biztosítása százszorta megnehezíti a sokaságnak az összefoglalását s egy cél vagy eszme szolgálataba való hajtását. Ma az egyén érvényesül: nemcsak az érdeke, hanem a nézete is. A szabad szó, a szabad enjtő, a bírói függetlenség, a szabad költözés és az alkotmányos ellenőrzés a sokaságot, a szervezeteket, az osztályokat teszi a közélet urává és tiszteres erőre, fényre, tekintélyre van a talentumnak, sőt a hatalomnak is szüksége, hogy az egyéni függetlenséget tömegesen levegye a lábáról és akár a legeszményibb cél szolgálataba is állítsa.

A fészekrakás középkori idjje elmúlt. A

keményen előre szegzett fejű éves nézésű férfinak másfélszer életnagyságu feje löveli le reánk fölének öntudatu értelemben bezedés bizonyítékait. Csapasz arcán semmi bajuz vagy szakál és a haja is rövidre nyírott. Az első tekintetre úgy tetszik, mintha egy ókori római gladiátornak ne-mebbe faragott feje volna. De amint erősebben figyeljük, homlokának állása, arczcontjainak szabása, az ajka, az orra, a szemei lassankint úgy tűnnek fel előttünk, mintha megem idogen faj fiának a képmása volna. Nem is! — Ez a mester híres „Energia” című klasszikus tőkéletességel remekbe vesett márványszobrának a mása, amelyhez tőgyökeros csángó-magyar férfi, egy most temesvári tanár, Sipos András állott eleven modelt. Istók Jánosnak ez az alkotása magasan kiemelkedik a legutóbbi évek magyar szobrászművészi munkáinak legelsőrangú alkotásai közül is.

Majd sorban elvonulnak a művészek egyéb mesteri munkái. A nyilvános pályázatok emlékei. Erősen egyéni tervezésű Kossuth Lajos alakok, Rákóczi Ferenc fejedelem állomása, Bartha Miklós férjas alakja, Csányi László vértanú-é, Trautsch zetanaré, a szentmártoni Darnay-család illetőleg a Luiser Lajos családja sírboltjának nagy életnagyságu domborképe, — egy szomorkodó ifju, szép nő, lehanyatlott kezében hervadó rózsákkal —; egy hatalmas magyar bakának természetű mása; amely néhai Gammel Ferenc altábornagynak a farkasréti temetőben felállítandó sírmlékét díszíti és egy kétévizedet meghaladott szorgalmas művészi munkának más emlékei, amiknek ki-merítő szakismertetése egész könyvet tenne ki.

A magyar szobrászművészet nemzeti értékelésének nézőpontjából nem hagyható megemlítés nélkül, hogy történelmi nagyságainknak régebben készült ércbe öntött, vagy kőbe vésett emlékalakjai nagyobb részt nem szólnak hozzánk azzal a kongeniális értelemmel és hatással, amely mind-járt meg kell hogy kapja az érzéseinket, ha való-ban ihletett erőből megszületett magas becsű mű-vészi munka előtt állunk meg. Természetesen, magának a szemlélőnek is a maga individuális tulajdonságaiban meg kell lenni annak a kultur-

értéknek, amelynek segítségével képes az örök emberi szépségek igazságaival a így magával a művészetekkel érzésben és értelemben egybeolvadni. Ezeknek a gondolatoknak továbbbeszédésében szinte magától kínálkozik az a megállapítás, hogy Istók igen értékes nívóra fejlődött művészetének a kiemelkedő pontja éppen az, hogy a maga ősi székely-magyar transcendentális érzésait, majdnem akarattalanul, minden magyar vonatkozású alkotásába belevízi és ezzel egyzólván minden munkájába beheli a maga fajgenetikai tulajdonságainak sujt-jét. Ez az ő magyar művészetének a meg-érzékeltető sajátága, amelylyel őt senki más magyar, vagy éppen idegen származású kartárával nem lehet összehasonlítani.

Magyar történelmi munkáiból magasan kiemelkedik a kassai sírmlékpályázatra készített Rákóczi szobor tervezete, amelyből szinte elemen-táris erővel szól hozzánk az ő könnyen folyó művészi készségének alkotó látásban megnyilatkozó magyar érzésének fluiduma. A mélyhajóju toplomi boltozat falához illeszkedő magas oromzat áll, amelynek csúcán a nemzeti czimerünkben lévő hármas hegyoromból kiemelkedő kettős kőkereszt van. Közepén, üvegmozaikból kirakva, Krisztusnak, az örök emberi ideálnak álló alakja.

A Krisztus lábainál álló Rákóczi körül hű magyar kuruczvezéreknek és katonáknak pompás alakjai állanak, a háttérben pedig a koporsó fe-delét felnyitó zágoni Mikes Kelemennek és a Rákóczi kultusz híres rekonstruktorának: Thaly Kálmán történetirónak élethű másái néznek le reánk. Ez a művészi munka maga is hű krónikával beszélő márványba faragott történelme lett volna a nemzetnek, ha elég megértői akadtak volna a bíráló-bizottságban. Ugyanilyen meggyőző és be-zédes erővel szól hozzánk Istók Jánosnak foszforeszkáló magyar érzése a dobrecsnői Kossuth-szobor pályázatra készített monumentális erejű munkájából is, amelynek elkészítésében Szász Ferenc és Horváth Géza művészek is részt vettek. Ebből a munkájából olyan erővel lehell reánk a faja érzésének sugarait, mint a tropikus éghaj-lat forró napja a hideg Észak szőlőitainek éspádt-

fehér arczára a maga umbra-barna árnyékát.

Lehetetlen külön meg nem említeni Holló Barnabásnak és Istók Jánosnak a budapesti Kossuth-szobor pályázaton kiállított grandiózus terve-zetét, mely eddig alig látott összefoglaló erővel ellította élénk azt a megoldást: — hogyan kell egy nép történelmi érzékének és hazaszeretetének megnyilatkozásait szoborműben megörökíteni! Ez a ragyogó szellemmel és magával ragadó érzelmi erővel megkonstruált szoborterv örök eposzája marad a szabadságharcok plasztikai megérzékel-tetésének, annak a rendkívüli tömeg-lelékerő megnyilatkozásnak, amely talpra állít a porból egy szabadságmádó népet, fegyvert ad a kezébe és győzedelmes erővel viszi a legszentebb forradalomba, a szabadságharcok gyönyörű erőtombolásába, az ősi jogon öröklött függetlenség fontartá-sáért megnyilatkozó néparatnak feltámadásába.

Az eddig ismertetett munkáinak analitikájából következik, hogy Istók János a maga monu-mentális alkotásába szélesen elömlő, gazdag esz-meit tartalmazó, könnyű készségi, magától jövő, hatásos szobrászgondolatokat, nagy vágyak, nemes érzések és ideális elhatározások megérzékelését tudja belevinni. Ehhez járulnak az ő sajátos egyéni művészetének kifejezési módjai, a rutinos forma-érzék, finom anatómiai ismeretek, biztos távlatnani érzék, amely a nagy perspektívákban való forma-arányok elosztásában sem csúlja meg őt, de mindenek fölött az a vele született természeti adomány, hogy minden ismert munkájából napos, derűs erővel sugározódik ki az — élet, az eleven életnek megérzése, maga a meg nem hamisított természet!

Egy másik nagyszabású alkotása Csányi László 1848—49-iki közlekedésügyi miniszter erdélyi kormánybiztos és vértanúknak, megkapó reállítással megmintázott másfélszeres életnagyságu álló szobra. Egyik oldalán a testi munka nagyszerű szimbo-lumaképpen hatalmas férfi alakja áll, megvetett lábakkal, meghajolt törzssel, amint két karjával mázias nehéz követ gördít fölfele. A másik olda-lán a győzelmi mámor ihletével tovább rohanó zászlóvivő honvédnek nagy elevenséggel felállított

modern fészekrakás művészelébe, attól félek, csak katasztrófan keresztül fogunk eljutni.

Furcsa játékot játszanak az ugynevezett „köztársasági párttal“. A grófi vezérek még csak annyit irnak, hogy pártabszolutizmus szorongatja Magyarországot a ha ez tovább tart, az ellenzék a rendes parlament uton kívül lesz kénytelen boldogulását keresni.

A vezérek és őrzemek lapjai nyomtatékosan tovább adják a gondolatot, de azért támadásokat intéznek a kormány és a batóságok ellen, hogy miért zavarják a köztársasági párt szervezkedését. Végül mindezek biztatására és védelme alatt az ugynevezett republikánus párt néhány hőbortosa kedvet kap az izgatásra.

De mindenki látja, hogy az egész csak a zsemlő hadjáratnak egyik hajtsása. A nemzet bukkottjai kétségbeesetten folytatnak. Egyrészt fölfelé kinálkoznak, kormányképes pártot akarnának szervezni, másrészt pedig lefelé oltalmuk alá vennék a demagógia legalsóbb nemét és segítik illoyalis nép-ámitásaiban.

A kormánypárti pártkaszának a Kossuth-párthoz való vonatkozása újabb mozzanatokat, újabb közléseket és újabb nyilatkozatokat termelt. A P. Lloyd hivatalos levélváltás közreadásával bizonyítja, hogy Dézsy Zoltán marosvásárhelyi mandátumát a kormány, s illetve a munkapárt támogatásának köszönheti. Dézsy Zoltán egy nyilatkozatban védekezik ez ellen, de a P. L. nyomban rámutat e nyilatkozat hiányaira.

És így ma már annyi a vád — a vádló vádja, a vádló megvádolása, a korrupció vádja, a hipokrizis vádja stb., — hogy csak úgy visszhangzik ezektől az ország. Ebből áll a mi politikánk, — miglen más országok történelmet csinálnak, növekszenek és emelkednek a új térképét rajzolják meg Európának, a jelen és a — jövő számára.

Bécsben pedig kedzenek nem érdeklődni a mi drágalátos viszálaink iránt, amint hogy ezt bizonyítják a következő, egy újságíró előtt elhangzott szavak:

— Mit gondoltok ti Magyarországon? Azt hiszitek, hogy nekünk nincs fontosabb dolgunk.

alakulván Más nagyobb művei: néhai Gerlóczy Károly volt székesfehérvári polgármester márványszobra, Wlassics Gyula dr. Berzevics Albert és Lukács László miniszterek mellszobrai az „Uránia“ magyar tudományos egyesület megbízásából, Kisfaludy Sándor síremlékéhez a néhai költő hitvesének: Szegedy Rózának domborképe, Szilágyi Dezsd, Tóth Lőrincz, Ghyczy Kálmán, Péczely József és Láhner Györgynek, valamint a nagyszabonai Petőfi-emlékházban Petőfi Sándornak dombormű képei. Készítette ezonkivül Darnay Kálmánnak, a sümegi állami „Darnay Múzeum“ megalapítójának és igazgatójának, Molnár Viktor államtitkárnak és néhai Bubicz Szigmond püspöknek márvány mellszobrát és Bókay Árpád dr., Hájós Lajos dr., orvosgyemtemi tanárnak, Neuschloss Marcel, dr. Csáky Adorján gróf, Francois Lajos kereskedelmi tanácsos, Filop Áron író, Boruth Andor festőművész, Kende István tanár és festőművész, Steller Antal főmérnök, Moussong Géza igazgató, Joannovich György államtitkár, idősebb és ifjabb Zichy Ernő grófok, Haugay Sándor író és más kiváló társadalmi férfiak mellszobrát. Ugyancsak Istók János készítette az iglói úrúri „Lenke kut“-at, a Magyar Labdarugó Szövetség „Corinthian-vándordíj“ plakettjét, valamint Antal Gábor református püspök mellszobrát és jubileumi emléklakettjét. Az ő méltányolt művészetének elismeréséhez tartozik az is, hogy a budapesti Erzsébet-királyné szobor-pályázatára készített munkáját a bizottság tisztelteti fejében magához váltotta. Ő készítette a szarvasi Inczedy László emléktáblát, továbbá az „Atlantika“ tengerhajózási társaság vezérigazgatója: Polnay Jenő néhai nejeének megkapó hűségű márvány mellszobrát és magának a vezérigazgatónak 10 esztendő hivatali munkásságának évfordulójára készült gyönyörű szimbolikus emléklakettjét.

Ennek a ritka művészi kvalitásoknak és világosan beszélt értelmét magában foglaló szobornak a legnagyobb érdeme az, hogy félremagyarázhatatlanul elmondja nekünk azokat a megemésztett lélekulajdonosságokat, a spontán megnyilatkozott emberszeretetet, az elhagyatottakat támogató-

mint esztendő hoeszu során át, folyton a ti ceiribiri perpatvaraitokat, ezeket az örökös személyi harcokat, figyelemmel kísérni? Azt hiszed talán, hogy fölötte épületes látvány az, a hogyan ti odalent marczangoljátok egymást? Bocssás meg: de hiszen ti valóságos emberevők vegytok. Fontosabb dolgok mennek végbe a világban, mintsem az a kérdés, hogy az ellenzéki pártoknak valóban pártatlanul gyűlölködő harcza Lukács ellen és a munkapárt ellen sikerrel fog-e járni, vagy sem, — komoly érdeklődésre tarthasson számot köztünk...

Az utak helyreállítására adott államsegély megoszlása.

Jelentettük, hogy *Sebesi János* alispán közbenjárására 500.000 korona összegű államsegélyt nyert a vármegye, hogy abból az 1912. év folyamán árvis és eszözések miatt megrongált uttevek helyreállításának.

A nyert segélyből 145.500 K a *törvényhatósági utak* kijavítására lesz felhasználva és pedig a *Szentlélek—Szekelykeresztur* utvonalon 3—4 és 14—55 km. szakaszán utpályá helyreállítás, valamint a 11. sz. Nyikóhidnak vasbetonból való újraépítése, az 53. sz. hid elodort fejének helyreállítására 18.400 K. A *székelyudvarhely—parajdi* utvonalon 7—8 és 30—31 km. szakaszon a hegyomlás eltávolítására 1000 K. *Szekelykeresztur—Erdőszentgyörgy* utvonallal a hegyomlás eltakarítására, hidfők javítására 13.900 K. *Sárd—Zsákd—Szentdemeter* utvonalon 10—11 és 14—14.4 km. szakaszán töltéscsuszamlás helyreállítására, fenék-gátakra, Kincses-hágó becsuszott szakaszának levágására 25.400 K. Ugyanazon szakaszon több hid újra építésére, betonmeder szabályozásra 22.100 K. *Szepiszentgyörgy—Barót—Bacson* utvonalon elsüllyedt utszakasz helyreállítására, szivárgók beállítására 14.800 K. *Felsőboldogfalva—Felsőrákos* jövőre államosítás alá kerülő utvonalon és hegyecsuszamlás helyreállítására 1300 K. *Szentgyházasfalu—Szekelysombor* utvonalon 8—9—10 stb. szakaszain kimosott uttevek biztosítására, lecsuszott föld eltávolítására 12.200 K. *Ócsfalva—kányádi* vonal 1—2—3 szakaszán az 1.

sának igaz érzelmbeli szükségét, amelyet Ramasettert egész életében jellemezték.

A művész sokoldalú munkásságát hiven jellemzi, hogy még állat-szobrok faragásával is foglalkozik. „Cézár“ című, figyelő kutyát ábrázoló szobra kitűnő természetűségével, nemcsak hazai, hanem külföldi kiállításokon is általános feltűnést keltett.

A mester műtermének egyik helyén feltűnik a legújabb tervezetei közül az *agygafalvi törvényhozás emlékének* méltó megörökítését célzó kompozíciója. Szabad tere tervezett gyönyörű monumentális munkának körvonalai bontakoznak ki ebben. Egy dombtetőre kiépített terraszon, lépcsőzetes alapon hatalmas oszlop emelkedik a magasba. Az oszlop tetején Attilának, a Róma-verbó hatalmas hun főjedelemeinek erőteljes alakja áll, amit imponáló fölénnyel néz körül a mosszeségben. Mintha éles vaszemeivel most is figyelne az egész országra, micsoda élet folyik itt a Tisza-Duna közén, a Dráva és Száva közötti területen, amit a hun-sztyta faj örök uralmának ő szerzett meg nekünk, legyőzhetetlen orvél és akarattal, itt először. Az oszlop domborulatán egész történelmi képek (hadak útja) bas-relief csoportozatai beszélnek a székelység nevezetes történelmi eseményeinek folyamatosságával s júnok örök életéről, míg a talapzaton egyik oldalán a törvényhozás és harczkészség, a másikon a munka és haladás imponans alakjai állanak. Ez mű a hun-székely (sztyta)-magyar faj történelmi rendeltetésének egy hőskölteményeszerű apoteozisul készül a művész tervezetében.

Igy, ilyen egyetemes hatású munkássággal szövődik bele egy szobrászművész közérdekű és közhasznú működése az egész társadalom életfolyamatába, aki aszerint tud magának közbecsülést és szeretetet biztosítani, még az életében és a halála után is, amilyen meggyőző érzéssel és megértő kifejezéssel tolmácsolta az örök emberi szépségeknél a művészetnek, a maga művészetének igazságait a köznépnek.

Esztor.

sz. Küküllő ártéri hid ujjá építése, ut- és hegy-csuszamlások helyreállítására 23.900 K. A megrongált uttevek, hidak helyreállítása már több helyen kész van, vagy munkában áll és már a közel jövőben törvényhatósági utaink teljesen jókarba lesznek hozva.

Az állami főreáliskola érdekében.

— Közdelem egy átkarunka ellen. —

Székelyudvarhely, április 25.

Nem elég ennek a szegény városnak a maga nyomorúsága, a létért való nehéz küzdeleme, de bizonyos időközökben, évek óta ellenőrizhetetlen forrásból még olyan jelenségekkel is szemben találja magát, melyek a rosziindulatnak, az apró intrikáknak kétségtelen jelei. Hol itt, hol ott apró sajtó közlemények jelennek meg, itt helyben szájakodó nyilatkozatok hangzanak el, melyek arról adnak hírt, hogy a székelyudvarhelyi állami főreáliskola már megért az áthelyezésre, elvitele befejezett dolog. Más szóval, amíg más városok közönsége a saját érdekében mindent elkövet, hogy fejlődjék, mentől több középület nyerjen benne elhelyezést, — addig nálunk nem szokatlan jelenség, hogy egyik-másik olyan helyről mely itt időzést átmeneti állapotnak tartja, hangoz és tolkodó kijelentések történnek ártó czézzal.

Kétségtelen, hogy vannak bajok, melyek az intézet egészséges, erőteljes kifejlődését gátolják. Így, mint annak a most közzétett alispáni jelentés is kifejezést adott, ezt az intézetet annak idején azzal a reménnyel és hittel alapította a magyar kormány, támogatta és járult a fenntartásához jelentékeny összeggel a vármegye és város, hogy majd melegen felkarolt intézménye lesz a székelysegek. *Alispáni jelentés* küldi gyermekeit, hogy a napról napra mind számszámra többé való reális pályákon keressenek kiképzést és majd boldogulást. Sajnos a reménység még mindig távol áll a megvalósulástól! Kezdetben elég szép számmal voltak a székely fiúk is a tanulók létszámában, különösen addig, amíg az ugynevezett Dávid Antal Mózes féle alap 1400 K. tevő jövedelmét az intézet kapta s abból évenként 25—30 tanuló kaphatott segélyt, amiből fenntartási költségeinek jelentékeny részét tudta fedezni. Az agyag és köipari szakiskola felállításával az osztályt elvonták ez intézettel s ennek adták át. Hiánya azonnal érezhetővé lett, a csak segélyel tanulni tudó székely fiuk száma évről évre fogyott.

Az intézettel kapcsolatos internátusba se juthat mindenki be, mert a legutányosabb foku díjat, a 250 K. is igen kovesen tudják megfizetni. Az ingyenes helyek száma korlátozott mivel az állam tartja fenn, nem csupán székely gyermekeket, hanem más honpolgárok gyermekeit is részesíti ilyen helyek élvezetében.

Nagy hátrányára van az intézet fejlődésének az anyagiakon kívül az a folyton meg-megújuló hírlapi és sajtó-szájra járó, de minden alapot nélkülöző híreztetés, hogy az intézetet itt beszüntetik, más városba helyezik át. Hogy kik azok a jóakarói az iskolának, a kik megszűnését annyira lelükön viselik, tudni nem lehet, de jó szolgálatot nem tesznek vele se az intézetnek, se a gyermekeiket taníttatni szándékozó szülőknek sem, az bizonyos.

Ezek az állapotok, melyek az intézet fejlődését menezetik, segíteni kell! Stigiteni pedig azért, mert a reális nevelés már a jelennek is, de még inkább a jövő nevelése.

A vármegye karöltve a várossal, vegye komolyan a kezébe az intézet sorsának intézését. Igyekezzen egyszer s mindenkorra tisztázni itteni fenntartásának kérdését s megnyugtati a közönséget, hogy bátran taníttathatja gyermekeit, mert a tanításnak egy csapásra való megszakítása ki van zárva. Igyekezzenek továbbá esetleges olyan alapjaikból, melyeknek szigoruan meghatározott rendeltetésük nincs, alapot létesíteni, melyből a

szegény sora székely tanulók támogatását, segélyt nyerbessenek.

Általános előzmert tény, hogy a székelyság egy olyan méhkas, mely folyton kibocsátott rajjival az országban a magyar elemet fenntartja. Ne

engedjék, a kik e téren szóval és tettel tehetnek e nagy érdekek szolgálatában, hogy ez az élető forrás beduguljon.

Közgyűlés a megyeházán.

— A békés fejlődés jegyében. — A közigazgatás részleges államosítása. — A félmillió államsegély. — Megyei bérpalota. —

Székelyudvarhely, április 24.

Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága 21-ikén, hétfőn, tartotta ez évben első rendes közgyűlését, a bizottsági tagok élénk érdeklődése mellett. A gyűlésen Ugron János főispán elnökölt és pedig ezalkalommal először. Meleg hangu megnyitójában örömmel állapította meg, hogy a megye közbékéje zavartalan, ami lehetővé teszi, hogy az alkotásoknak nyugodt korszaka következék be. A szeretet, mely szavaiból a vármegye jobb jövője iránt kicsendült, a közgyűlés tagjaira mély benyomást tett.

A nemkevesebb, mint 355 pontból álló tárgysorozattal egyébiránt gyorsan végezték a közgyűlés. Nagyobb élénkséget csupán a pozsonyi átirat idézett elő. Pozsony ugyanis feliratot intézett a képviselőházhoz és azt pártolást végezték ide is megküldötte, melyben azon intenczióból kiindulva, hogy a megyei tisztviselők fizetése nem egyezési alapelvek szerint rendeződik, a közigazgatási tisztviselők államosítását és az autonómiának szélesebb alapokra való fektetését kéri.

A közgyűlés azzal az indoklással, miszerint a választójogi reform életbeléptével a nemzetiégi törekvéseknek csakis egységes magyar állami szervezettel, így a kinevezett magyar tisztviselőkkel lehet gátat emelni, a javaslatot pártolta. És két-ségtelen úgy is van, hogy a mostani kijelölési rendszer mellett, a kormány amugyis döntő befolyást gyakorol az önkormányzati tényezők felett. Hol van az a megyei tisztviselő, akit a főispán el nem csaphat? A megyei tisztviselőkartól ennek dacára azt kívánni, hogy egy netán eljövendő nemzeti küzdelemben az alkotmány védelmi sánckokra álljon, valóban nem egyéb frázisnál, amiről éppen a mult alkalommal győződtünk meg, amikor durrogtak a frázisok, de maguk a vezető és nagyon kiabáló képviselő urak is felvették a sallíriumot, az állam összes alkalmazottjai csak csendes szemléltői voltak az ellenállásnak, perzeze fizetés mellett, csupán a megyei tisztviselőktől kívánták, hogy a végsőig ellent álljon, érje be a tulipánnal, melyet szagolni, de megenni nem lehet. Szóval az önkormányzat pillére: romladoznak, s azzal, ha a tisztviselők kinevezésükkel függetlenséget nyerne az ügyek elintézésében, de egyben az önkormányzat szélesebb alapokra lesz fektetve, — bizonyára csak az egészséges fejlődés irányában tettünk egy lépést. Mindenesetre van egy szépség hibája a pozsonyi megkeresésnek, az, hogy az egész nagy jelentőségű reform indítványára anyagi körülményekből jött reá.

A félmillió rendkívüli államsegélyt hálás köszönettel fogadták, amint hogy kézzel örömmel járultak hozzá az alispán azon indítványához, hogy a tisztinyudij lappal bérpalota építtessék. A gyűlésről részletes tudósításunkat a következőkben foglaljuk össze:

A gyűlésre Sebest János alispán indítványára Báró Daniel Lajos, Dr. Nagy Samu, Szabó György, Dr. Solymossy Lajos, Déasy Antal és Balásy Sándor biz. tagokból álló küldöttség hívta meg Ugron János főispánt, kit megérkezéskor zajos ovációval fogadtak és aki nyomban a következő beszéddel nyitotta meg a gyűlést.

Az elnöki megnyitó.

Ugron János főispán: Tekintetes törvényhatósági közgyűlés! A midőn most első alkalommal van szerencsém elnökölni, rendes törvényhatósági közgyűlésen, engedjék meg igen tisztelt bizottsági tagtársaim, hogy legelő sor-

ban is arra kérem mindnyájokat, hogy engem felelőség teljes állásomban, önzetlen, szerény munkásságomban bizalmokkal továbbra is megtisztelni és támogatni sziveskedjenek. Támogatni főleg abban az igaz törekvésben, hogy a közbéke a vármegyében mindig szilárd és zavartalan legyen, hogy jöjjön el az alkotásoknak egy nyugodt boldog korszaka, melyben pártkülömbőség nélkül, minden személyi ellentétet kiküszöbölve együttes erővel, szép egyetértéssel munkálkodhasunk mindnyájan vármegyénk és a székely nép előhaladásán.

A kormányzatom rövid 3 $\frac{1}{2}$ havi ideje alatt észlelteket kedvező jelek kell vennem arra, hogy az alkotásokra szükséges békés időszak bekövetkezett, s igaz örömmel tapasztaltam, hogy az oklándi választó körületben márczius hóban lefolyt országgyűll. képviselő választás izgalmai a vármegye közbékéjét érintetlenül hagyták. Bizony rég ideje volna, hogy a politikai béke és nyugalom hazánkban is helyre álljon, mert ha a külpolitikai bonyodalmak folytán fenyegető veszély — mely a politikai küzdelmek felfogzásától oly annyira kivánatos tette — talán szűnő félben van is, de a másik szintén komoly veszély, a gazdasági válság még mindig imminen, s napról-napra szedi a maga áldozatait.

Mióta a gazdasági válság Európa szerte megindult, ebben a háboruban, hazánk határain belül is egyre hullanak a sebesültek és halottak. Ma egy elbukott czég kerül ki halottan a cadd-bíróság műtő asztaláról, holnap egy nagy árúházat zárnak be, másnap egy bankigazgatót tartóztatnak le, vagy egy takarékpénztár kerül kivégzés alá, melynek tegnap arányból volt a kontósa, s ma már csak rongy fedezi testét. Ez alatt a sulyos válságos idő alatt 1353 czéget támadtak meg csóddal, s ezek közül 139 hullott el, köztük évtizedes, hatalmas nagy vállalatok, bankok és szövetkezetek, s hitelvizonyaink megehezülése folytán még igen sok hatalmas nagy vállalat és pénzintézet sorsa ugyyszólván „hajszálón” függ.

Nemcsak egy nagyobb kiterjedésű streik, de egy sokkal kisebb lökés is elegendő, hogy sok, nagy szorgalommal megszerzett vagyon és évtizedek munkájával felépített sok gazdasági intézmény romokba dőljön a gazdasági fejlődésünk nagy időre visszavetessék; s majdnem közigazgatási életkérdés ránk nézve, hogy a politikai ellentéteket félre téve, válltve védekezzünk a gazdasági veszély ellen. Bár vármegyénkben — sajnos, hogy éppen gazdasági fejlettségünk folytán — távol is állunk a veszély közvetlen hatásától, s pénzintézetünk s gazdasági intézményeink sem forognak veszélyben, de a közvetve még is csak áthárult nyomás is szerfelett nyomozott hatással van gazdasági életünkre, s még fokozta e hatást a mult évi rossz termés. Kereskedelmünk pang, kisiparunk kétségbeesztő helyzetbe került s a földmivelő nép kenyérkeresés czéljából kivándorolt vagy szétoszlott az ország területén, ugy hogy egész községek vannak, hol a mezőgazdasági munkák végzésére ugyyszólván nincs felnőtt férfi és igen lehet attól tartani, hogy a nyáron a mezőgazdaságban hiányozni fog a megfelelő munkás kéz, s nem lesz a ki learasson.

Sajnos, ez a hü képe a sivar jelennek, s csak az a vigasztaló, hogy jobb jövőre lehet kilátás. De addig kitartásra van szükségünk és lohot is, de kell is kitartanunk; abban a hitben, hogy e gazdasági válság — mely mint a vihar ketté tőri a hatalmas fatörzset, de a gyenge nádszálat nem bántja — nálunk sulyosabb bajt nem okoz, s annak megszűnté után egy jobb gazdasági jövő fog bekövetkezni. A rossz termés által okozott baj csak átmeneti, s ime már dusan zöldel is a mező, s a jövőt illetőleg pedig most már hiszek abban, hogy a székelyudvarhelyi — caikszereadi vasutovnal kiépítéséhez fűzött oly régi szép reményeink közelebből megvalósuláshoz jutnak, s végre kime-nekülünk abból a zsákutczából, mellyel vasuthálózatunk, ránk nézve rendkívül hátrányos elrendezése folytán, közigazdaságunk ez ideig lenyűgözve volt, s még tarthatatlanabbá vált akkor, mikor kiépült a székely körvasut, a kisiparaink

csik- és gyergyói piaczt elvonva, ugyyszólván egyetlen életerét vágta el baldokli kisiparunknak. A vármegye alispánjának e tárgyban tett külön jelentése tárgysorozatuk rendjén részletesen fogja tájékoztatni a tisztelt közgyűlést, s magam csupán ennyit tartottam szükségesnek megemlíteni.

Másik örvedetes jele közigazdaságunk szöbb jövőjének az, hogy a magas kormány végre átlátta a székely nép kulturális és gazdasági fejlődésének nemzeti szempontból való rendkívüli nagy fontosságát, s a székely ipar fejlesztését is nemzeti erőforrásaink gyarapításának tekintve, a legkomolyabb szándék áll fenn a kereskedelmi kormány vezetöjében a székelyföldi ipart felkarolni és versenyképesé tenni. Ennek folytán a közeli jövőben kezdetét is fogja venni egy nagyobb arányú székelyföldi iparfejlesztési akció. A megindítandó iparfejlesztési akció élén, a kereskedelmi miniszter öngyerméltósága, a közigazdasági sokoldalú ismereteiről, alapos szaktudásáról, tevékenységéről, eddigi nagy alkotásaiban beigazolt szerencsés kezérelő mindnyájunk által ismert, Dr. Bernády György öméltségát Marosvásárhely szab. kir. város főispánját nevezte ki. A miniszteri biztos ur öméltségára tett is már egy körutat a székelyföld területén, mely alkalommal városunkban is megfordult, s tavasszal tovább fogja folytatni tanulmány utját, s hiszem, hogy az általa beszerzett tapasztalatok, az egyes iparos társulatok, iparfejlesztő bizottságok és helyi szakemberek véleményéből és saját tapasztalatainkból sikerülni fog egy olyan működési programot összealkotnunk, melynek következetes végrehajtásával megvethetjük iparunk felvirágzásának az alapját.

Mai rendes közgyűlésünk tárgysorozata nagyon sok pontot sorol fel, köztük több fontosabb kérdést. Kérem az igen tisztelt bizottsági tag urakat, sziveskedjenek azokat eddigi részrehajlatlanságukkal, higgadtsággal és bölcsességgel megvitatni és eldönteni. Ezzel, bizottsági tag társaimat meleg szeretettel üdvözölve a mai tavaszi rendes közgyűlést megnyitom. (Zajos tetszés és éljenzés.)
A napirend megállapítása után

A feliratok és előterjesztések

kerültek sorra, melynek rendjén tudomásul vették a miniszterelnök azon értesítését, hogy Ö Felsége a vármegye újévi üdvözlő feliratáért köszönetet mond. A kereskedelemügyi miniszter a vármegyének a homoródvölgyi vasutból való azon hozzájárulását, hogy a megazavozott 80 ezer K székelyvasuti törzsrészvényeknek a kormány által leendő megváltásával biztosítások, megtagadta. A közgyűlés alap hiányában a miniszter intézkedését egyszerűen tudomásul vette. Örvedetes tudomásul szolgált a kereskedelemügyi miniszter azon leirata, melyben értesíti a vármegyét, hogy a közési és törvényhatósági közutakon okozott árviszkárok helyreállítására az imént engedélyezett 100 ezer K segély kiegészítéseképpen újabb 399369 K rendkívüli segélyt engedélyezett. A közgyűlés az állandó választmány javaslatára a miniszternek és Heltai Ferencnek, Dr. Valentsik Ferenc biz. tag indítványára a főispánnak és alispánnak, Sebest János alispán indítványára Szedlacsék László min. mérnöknek és a helybéli államépítészeti hivatal mérnökeinek, ez utóbbiaknak a felvételek körül kifejtett ügybuzgalmukért, köszönetet szavazott.

A pozsonyi átirat.

Dr. Paál Árpád főjegyző Pozsonyvármegyének a vármegyei tisztviselők kinevezési rendszerének behozatala s a vármegyei önkormányzati rendszerének szélesebb alapokra való helyezése érdekében a képviselőházhoz intézett feliratát olvassa fel. Az állandó vál. javaslat a feliratot hasonlilemű felirattal támogatni.

Dr. Valentsik Ferenc: Nincsen abban a helyzetben, hogy az indítványt elfogadja, ellenben indítványozza annak tudomásul vételét, bár tudja, hogy indítványja nem lesz elfogadva, reméli azonban, hogy számosan lesznek, kik a dolog fölött gondolkodóba esnek. Maga részéről az indítványt vakmerő merényletnek tartja. Kérdi, hogy ez-e most a legsürgösebb teendő és hogy nem látják-e a törvényhatóságok, hogy felborult az országban az alkotmányos rend, az országházában jövényellenes dolgokat művelnek, rettenetes korrupciók kerülnek felszínre, megingott a bírói függetlenségbe vetett hit és abehelyt, hogy ezekkel és gazdasági kérdésekkel foglalkozzunk, az alkotmány utolsó pillérének ledöntését akarják, pedig ha ez is eltűnik, ugy valóban mindenkorra engedelmek és csendesek a vármegyék, de ez a temető csendjét fogja jelenteni. A vármegyéek önkormányzatát az érdemes tisztviselők megválasztásával véll elérni és nem osztja a felirat azon állítását, mintha a tisztviselők rossz anyagi helyzetben lennének. Azt hozzák fel a kinevezési rendszer mellett ér-vül, hogy a megyei tisztviselők existenciája ké-

tes, mert soha sem tudhatja, hogy mikor választják ki; hát erre, ugy mond, eset nem igen van és különösen nem lehet, ha jó tisztviselőket ültetnek be a székekbe, kik nem önkényeskedésben, baszkodásban látják kimerítve feladatukat, mely a kinevezési rendszer esetében csak fokozódik. De meg lenne a kinevezésnek az a kára is, hogy a vármegye kiváló vezető embereit másfelé helyeznék át és ide viszont a tisztviselőknél csak a selejteset helyeznék, amiből elképzelhetetlen károk származnának a megyékre.

Dr. Pálffy Jenő: A javaslatot természetesen a pártszempontból is elfogadja. Hogy az ország áldatlan állapotban van, azt mindnyájan súlyosan éreztük és hogy az ellenségeskedés nem szolgál a magyar állameszme megerősödésére, az kétségtelen. A mikor a magyar politika lecsuszott, mindannyiszor visszaesés következett be, a pártok jelszókat vettek fel, melyek nem voltak alkalmasak az egymás megértésére. Előtte szóló szívőből beszélt, amikor a felirat értékét a fizetésrendezésel való kapcsolatba hozatallal, leszállítva látta, bár országos érdek a tisztviselők existenciális érdeke. Szóló úgy látja, hogy ha az ország a mostani áldatlan helyzetben is foglalkozik az államosítás eszméjével, azt a szükséges diktálja. A választói jog reformja mellett igenis a közigazgatás reformjára szükség van, ha a nagy nemzeti szempontokat negligálni nem akarjuk és nem akarunk a balkáni államok nivójára süllyedni. Andrassy Gyulát idézi, ki 1910-ben azt mondta, hogy minden megyének olyan a közigazgatása, amilyent megérdemel. A mostani rendszer mellett a tisztviselő energiája szétmállik, hogy jövőbeni megválasztásukat biztosítsák. A kinevezett tisztviselő a törvény alapján áll és különös tekintetekre nem kell ügyelnie. Hivatkozni a bíróságra és biztosra veszi, hogy a netán előálló bürokratikus bajokat az élet lecsiszolja. De a szóban lévő javaslattal az önkormányzat nem szűnik meg, sőt azt szélesebb alapkora kívánja helyezni, bár kizárja azt, hogy egyes törvényhatósági tisztviselő tagsgúkat tekintély szerzésére használják fel és kizárja azt, hogy a korcsmásor legyen az ur, ami erősen jellemzi és parodizálja a mostani rendszert. Az államosítás, ha részleges is lesz, a helyi hatalmasságoknak korlátot emel és majd nem történhetik meg az, hogy községi vagy városi képviselőtestületben érdekeltek, a helyi potentátok indítványt tegyenek a közpénzek elhelyezésére, a szavazásban résztvegyenek, saját feleiket képviseljék. Ugy Székelyudvarhely városi esetre utal. Kétségtelenül nagy megértést igényel a javaslat és a helyzet alig alkalmas rá, mert az ellenzék csak aggodalmaskodik, de ott ahol tenni, dolgozni kellene, oda nem megy.

Ugron Zoltán: A választói jog reformja teremtette meg a közigazgatás államosításának szükségét, tehát éppen maga az ellenzék vált annak előidézőjéül.

Válcensik Ferencz személyes kérdésben szólal fel és kijelenti, hogy a közéletet mindig becsületesen és önzetlenül szolgálta. A városi közgyűlésen, melyre Pálffy célzó, csak azt fejtette ki, hogy ne kezeljék protekcionálisan a közpénzeket, egybíránt is az Agrár takaréknak nem igazgatósági tagja. A közigazgatási tisztviselő kinevezési rendszerére világot vet, hogy milyen kinevezett főispánjai vannak a nemzeti megyéknek; a nemzeti érdekek előretöltése jövőre meg egyenesen dühöngeni fog. A széki vármegyét ha összehasonlítjuk a nemzeti megyékkel nyújtott kedvezményekkel, egyenesen megdöbbentő jelenségeket észlelünk.

Pálffy Jenő: Ugy véli, hogy már lejárt az az idő, amikor az emberek nem önérdékben cselekedtek, ez egy volt Kossuth Lajos idejében, de ma az önzetlenségnek más a rugója. Azzal a kis pikantiával, melyre rámutatott, bántani senkit sem akart, de megállapítja, hogy előtte szóló ha nem mint igazgatósági tag, de mint tisztügyez jött el.

Dr. Paál Árpád: Pozsonyvármegyének a vármegyei tisztviselő kinevezési rendszerének érdekében tett állásfoglalását a közigazgatás javítására lényegesnek tartja. Szükségének tartja azonban a szervez, nagy közigazgatási reformot, melynek keretében a közigazgatás joganyaga, szervezete, a tisztikar minőségének kötelezően való magasbitása, a tisztviselő alkalmazásának célravezőség és történeti hagyományok szerint való megoldása, a a fegyelmi jog tárgyilagossága szerint való rendezése mind helyet foglaljon. Ilyen értelemben felirat küldését javasolja.

Hinlédér Fels Ernő: A megküldött feliratban fogalmi zavarokat lát, de egyébként is azzal a közigazgatás javítását megoldani nem lehet. Önálló indítvány küldését helyesli és csatlakozik a főjegyző indítványához.

Szebel János alispán: Híve volt az autonómia sértetlen fenntartásának, de a választói jog reformjának megvalósításával, mint egyetlen helyes vé-

delmi eszközt, a tisztviselő kinevezését tartja. Kéri az áll. vál. javaslatának elfogadását.

Ugron Ákos: A kérdést nem pártpolitikai szempontból bírálja el. Kétségtelennek tartja, hogy kinevezett tisztviselővel lehet jó közigazgatást csinálni, de viszont mindent keresztül is lehet vinni. A főjegyző indítványát helyesli.

Csala Kálmán az alispán álláspontját helyesli. **Főispán-elnök:** Szavazásra felteszi a kérdést. Az állandó választmányi javaslata ellen négyen, mellette pedig nagy többség szavazott.

Ezzel aztán a vita ki is lett merítve a ráterek a

Hivatalos előterjesztésekre és a többire,

melyeket jórészt hozzászólás nélkül elfogadtak. Így határozatba ment, hogy a kötelező tűzbiztosítás tárgyában felírunk. Az alispáni jelentést tudomásul vették. E tárgynál **Gálffy Kálmán** a Nyikó hidjára hívta fel az alispán figyelmét, ugyanintén figyelmébe ajánlotta az utredőri kihágások, vadászjegyek kiadás körül gyakorlatban lévő eljárásokat; a kereszturi főjegyző egyenmely esetét és a rugonfalvi átjáró sorompójának rendezését. **Alispán** készeleggel helyezte kiáltásba a felhozottak megvizsgálását, de egyben helytelenítette azt a rendszert, hogy egyes tisztviselő ügye a közgyűlés elé hozassék. **Dr. Solymossy Lajos** veszedelmes jelenségnek tartja, hogy az elemi iskolák nem küldik többé azt az anyagot a középiskolákba, mint eddig. Az alispán — ugymond — a köz érdekeiben jelentős szolgáltatásokat tett, szükséges, hogy erre is ráirányítsa a figyelmét, mert a nagy oláh tengerben csupán a székelység az egyetlen sziget, melyre építeni lehet; ennek szellemi megerősítése nemzeti érdek. **Ugron Zoltán** jelentést kér jövőre a pénzárak működéséről, mert egyes pénztárak visszaélnek a hűtellel magas kamattal szedésével. **Hegedűs Lajos** visszautasítja azt a vádat, mintha a tanító-ság nem teljesítene kötelességet; a hibát a rendszerben látja.

A vármegyeházon szükséges javításokra 10.456 K államssegélyt kér a törvényhatóság. Engedélyezték Szadeczky egyet. tanárnak, hogy a kölcsönbe vett megyei levéltári iratokat még magánál tartsa Szabady Tivadar főszolgabíróknak engedélyezték, hogy a megyei takarékpénztár igazgatósági tagsgúát vállalja. Szabady főszolgabíróknak a VII. fiz. osztályba való előléptetését és **Biró Dénes I.** oszt. szolgabíróknak pótlékban való részesítését véleményezték. Tudomásul vették a vasút építése ügyében eljáró deputáció jelentését. **Hinlédér Ákos** főügyésznek újabb 3 havi szabadságot engedélyeztek. A megyei tiszti ügydij alapnál fennálló 41.145 K tartozás segélyképeni utalványozását kérelmezik. Az egyes alapok zárszámadásait elfogadták.

Székelyudvarhely városnak a járványkórház építésére ötezer korona segély engedélyezését kéri. A városnak az ingatlanok értékelmekedése után kivetendő illetékekről, az építkezésről alkotott szabályrendeletét jóváhagyták, ellenben a mulatságok engedélyezése és záróra megváltásról alkotott szabályrendeletét visszaküldték. **Ugron János** főispánnak indítványát, mely szerint a megye felirattal kérelmezza a fogarasi méntelep helyébe egy nagyszabású gyümölcsfa és veteményes kert létesítését, készeleggel elfogadták. Az alispánnak budapesti utiköltségeire 300 K-t meg-szavaztak. A főszolgabírók uti- és irodaátalányuk felemelését célzó kérésének tárgyalását, a költ ségvetés idejére halasztották. Az állategészség-ügyi ebadó 1012. évi jövedelméből 100 K. Köris-patak községnek buszvizsgáló kiképzésére engedélyeznek, míg a további 793 K-t parajdi gőz-fortótlentítő gép szerzésére adják. A közegészségügyi ebadóalap jövedelméből 250 K-t az orvosi továbbképző tanfolyamon résztvevő orvos-nak adnak, a további 616 K-t szintén a gőz-fortótlentítő gépre fordítják. **Ungváry Lajos** irnoknak 100, **Lőrinczy József** díjirnoknak 50 K segélyt megszavaztak.

Tudomásul vették, hogy az alispán a szé-kelyudvarhely—parajdi th. közút áthelyezésénél szükséges területek kiejáratása ügyében tizenegy birtokossal szerződést kötött. **Marosi Mózes** kör-jegyzőt 984 K-val nyugdíjazták. **Lukácsffy Lajos** volt kórházi irnok özvegyének és árvának ellátás-át 1130 K-ban megállapították. **Siklód község** 10 ezer korona inségkölcsönét jóváhagyták **Felső-sófalva község** által tartott árverés ellen beadott felebbezést elutasították. **Parajdi segédfőjegyzői** állás rendszeresítéséhez a község részéről fel-ajánlott 300 K-t elfogadták, míg a hiányzó 700 K-t kérelmezik. Hozzájárultak **Homoród fürdő** bérlőjének azon kéréséhez, miszerint egy töltőgép-et 3900 K-val a bérletből az építési alap részére lekötött összegből a község tulajdonaként beszeressen. **Udvarhelymegyei** illetékos elhagyt

gyermekek tartásdíjának a segélyalapról leendő visszatérítését a következő skála szerint szabá-lyozták: mely községeknek pótadója 40—50%-ig terjed a kifizetett tartásdíj 70%-át, 50—60%-ig 80%-ot, 60—70%-ig 90%-ot, 70%-ot ou felléinek egészen visszatérítik, de úgy, hogy az 1913 év-ben nyújtandó ilyenmű segély 5000 K-t meg nem haladhat.

Marostorda vármegyének egy 300 millió országos gazdasági alap létesítése iránt bevezet-tett mozgalmát pártolják. **Héves vármegyének** azon átiratát, hogy kereskedelmi és iparkamarák törvényhatóságokként létesítsenek, tudomásul vették. A zalaegerszegi ref. templom építésére és a légrádi Zrinyi-szoborra 20—20 K-t megszavaz-tak. A Parajdon felállítandó járásbíró-ság végett felírunk.

Egyhangulag elfogadták az alispán azon indítványát, hogy a nyugdíjalapról egy bérpalota építessék. A terv szerint az épület 161.319 K-t kerülne, míg a telek megszerzése mintegy 25 ezer K tesz ki. Ezen összeget fedezi a nyugdíj-alap 100 ezer koronája a körjegyzői nyugdíj-alapról kölcsönveendő 80 ezer korona a végül az utkaparói nyugdíjalap. Jóváhagyták **Máréfalva** község közsegézház építési czélokra kölcsönveendő 12 ezer koronás részösését.

A gyűlés késő délután ért véget.

A közkórház egy éve.

— Egy fejlődő intézmény. —

Udvarhelyvármegye fejlődő intézményei so-rába méltán illeszkedik be közkórházunk, melynek forgalma évről—évre emelkedik, s nem egész évtized alatt megkétszereződött, ami kétségtelen jele a bizalom megnyilvánulásának s annak az eléggé el nem ítéhető rosz szokás kiküszöbölésé-nek, mely kellő értelem hiányában hosszú időn keresztül ellenszenveny viseltetett ezen jelentős in-tézmény iránt.

Közkórházunk a fokozódó bizalomnak a legjobb mértékben kívánt megfelelni, s ezért van, hogy a modern orvostudomány összes kellekeivel felszerelte magát. Műtőjének berendezése valóban elsőrendű, vízvezetéke, a betegszobák, ágyak új felszerelések, s ami hibát észlelünk, az éppen az erénye: évek óta szüknek bizonyul, s meg-érett a dolog arra, hogy új modern pavillont kapjon, ami bizonyára nem is fog soká késni, mert pozitív értesülésünk szerint, a vármegye és kórház vezetősége a legkomolyabb formában fog-lalkoznak ezen eszme kivitelével.

A kórház igazgatósága a mult év forgalmá-ról a következőkben számol be: A közkórházban 1912. évben 1305 betegét ápoltak, kik közül maradt a megelőző évről 85, az év folyamán felvettek 1220-at. Elbocsáttatott gyógyulva 946, javulva 161, gyógyulatlanul 30, meghalt 78, az év végén a kórházban visszamaradt 90.

A ápolási napok összes száma 34701 s 1 korona 80 fillér napi ápolási díjból 68730 kor. 87 fillér bevétel és 66083 korona 74 fillér ki-adás volt.

A kórház orvosi teendőit **Imreh Domokos** igazgató főorvos és **Dr. Eged Balázs** orvos, s adminisztratív teendőket pedig az igazgató főorvos vezetése mellett a gondnok és egy irnok végezte. Alkalmazva volt 1 férfi és 6 nőápoló, 1 kapus, ki az igazgató főorvos vezetése mellett a kertés-zeti teendőket is végezte, 1 szolga és 2 mosónd.

A kórház betegeit és személyzetét ez évben is vállalkozó, özv. **Kapcza Tamásné** élelmezte, ki kötelességének minden tekintetben, általános meglegedésre eleget tett.

Az év folyamán 330 orvosi műtétet végez-ték, melyek közül a legtöbb sebészeti és nőgyó-gyászati bántalom gyógykezelése céljából volt szükséges, szülészeti és szemészeti eset kevesebb számmal fordult elő. A műtétek közé természetesen csak a nagyobb művi beavatkozások vannak felvéve, míg a kisebbek, mint foghúzások, a sebek kezelése alkalmával végzett kisebb műtét-ek stb. műtét számban nem szerepelnek. A mű-tétek legnagyobb része, mivel nagyobb művi beavatkozás volt, valamilyen általános érzéklet-lenítő eljárás, chloroform, aether bódítás mellett végeztetett. Ahol általános bódítást nem lehetett

valamilyen szerve bántalom, vagy egyéb ok miatt alkalmazni, ott valamilyen helyi érzéstelenítő eljárás vétetett igénybe. Azonkívül sok esetben alkalmaztak kemény költést csonttörések vagy különböző bántalmak gyógykezelése céljából.

A kórház részére a szükséges beszerzések ez év folyamán is a megfelelő mértékben történtek, habár a Reiner Jánostól megvásárolt birtok 7000 korona vételárát ez évben kellett kifizetni a tekintettel a rossz gazdasági esztendőre, a kórházi követelések nehezen voltak behajthatók.

A Dalegylet közgyűlése.

Székellyudvarhely, április 26.

Mult vasárnap, a hó 20-ikán pártoló és működő tagjainak, a más érdeklődőknek impozáns részvételével tartotta meg éves közgyűlését a dalegylet. Az ülés természetesen megtöltötte a közönség, a régi dalosok is kifejezték azt az örömteljes véleményüket, hogy 29 év óta még nem volt ilyen látogatott közgyűlésük.

A dalkar szép énekével kezdődött a közgyűlés. Azután Dr. Paál Árpád vármegyei főjegyző tartotta meg az előzői megnyitót. Kiemelte, hogy a dalegyleteket a nemzet életosztónak hozta szokásba abban az időben, mikor az abszolutizmus fojtogatta a magyarságot. Akkor jött szokásba a költészetben az allegória, s a társadalmi összeverődések ápolására a karban való énekítés kultusza. A dalegyletek aztán ebből a kezdetleges és inkább politikai szűkeaszorúségeket ápoló helyzetből olyan fejlődési irányokban haladtak, melyek egyrészt az énekművészetben is bizonyos új műfajokat hoztak létre, s a társadalom egyes rétegeit is a művelődés emeléséért való folytonos szövetkezéssé tették. A dalegyleteknél tehát így kettős irányban: művészeti és társadalmi irányban van hivatásuk. A székelly dalegylet a mostani közgyűlés alá tartozó időszakban azt a célt tartotta szem előtt, hogy erre a kettős irányra való képességhez az átmenetet megteremtse. Az előbbi időszak elhanyagolt állapotából sikerült is az átmenetre kiemelkedni. E sikernek legfeltűnőbb jele az abban mutatkozott, hogy egyrészt a dalegylet a budapesti országos dalosversenyről a harmadik csoport díját hazahozta, másrészt pedig Székellyudvarhely városát Erdély déli részére ösze a dalosügy adminisztrációjának kerületi központjává tette. Az országos dalosösszevétel kerületi szervezésének életbe léptekor ez utóbbi eredmény a város eddigi elmelőzött helyzetének kiemelésére is rá fog vezetni, s anyagi és társadalmi fellendüléseket is fog hozni. Mindezeket határozott célok kitűzésével sikerült elérni, s hasonló határozottsággal a dalegylet a további fejlődéseket is elérheti. Ezekkel a további fejlődésekkel az egylet egy a székelly kulturának, mint a város és vármegye anyagi és társadalmi jelentőségén emelésére legbuzgóbban fog törekedni, miért is az elnök felkéri a közönséget, hogy ebben a nemes törekvésben az egyletet pártfogolja.

Az egyes tisztviselők számoltak be ezután az egylet ügyvezetéséről, pénzügyi állapotáról és a budapesti versenyre kezdett gyűjtés eredményéről, valamint a hanggyűjtéről. A pénzügyi állapotok és a gyűjtés adataiból kiemeljük, hogy a számadalmi időszakban rendes bevétele volt az egyletnek 3400 K, gyűjtésből 2900 K, kölcsönből 2900 K, összesen 9200 K. Ebből a budapesti ut 5400 K-ba került, s a többi az egylet által rendezett estélyekre, felszerelésekre, hanggyűjtésre, hangszerekre, a karnagynak estélyenként adott kisebb összegű tiszteletdíjakra és a szolga havi fizetésére fordítottat. A közgyűlés elhatározta, hogy a gyűjtés sikeréért köszönetét fejezi ki a mozgalom védnökeinek, Gróf Mikes János szombathelyi püspöknek, Dr. Sebesi János alispánnak, Dr. Valentín Ferencz orsz. képviselőnek, továbbá külön-külön a legtöbb adományt nyújtóknak: Székellyudvarhely városnak, Udvarhelyvármegye közönségének, a Székely Társaságnak, valamint a gyűjtésben buzgólkodó egész közönségnek.

Az egylet vagyoni mérlege aktivitást mutatott, 2870 K adóssággal szemben 3330 K értékű cselekvő vagyon. A számvizsgáló bizottság mindezeket bejelentette, hogy egy a pénztári számadást, mint a mérleg tételeit, valamint a gyűjtés részletes átnézésével a gyűjtés eredményét és elszámolást is ellenőrzés alá vette s a pénztári állapotokkal egyezőknek találta. Ezek bejelentése mellett a felmentést javaslatba hozva, Benedek Géza pénztárnoknak és Nagy Pál titkárnak különösen a gyűjtést lebonyolítása körüli fáradozásukért a számvizsgáló bizottság külön köszönetet indítványozott. A közgyűlés ekként határozott.

Ezután a dalkar Lányi Ernőnek egy gyönyörű dalcsoportját adta elő, melyet közkívánatra meg is kellett ismételnie. Ez idő alatt a jelölő bizottság elkészült a tisztújítás tervével, melynek alapján következőben alakult meg az új tisztikar és választmány. Elnökök: Dr. Paál Árpád, alelnökök: Biró István tanár, Soó Domokos, Gábor Márton és Nagy János, karnagy: Horváth József, pénztárnokok: Benedek Géza és Kádbé József, ellenőr: Csató Imre, titkár: Nagy Pál, jegyzők: Sprencz Rózsa és Herczeg Lajos, gazda Kassay József, kottatárosok: Bodrogi Balázs és Rájk József, zótároltók: Borbély János és Czikan-tori Ottó. Választmányi tagok: Biró István vendéglős, Bodrogi István, Bodrogi Károly, Buzogány József, Chalupka Rózsa, Deák István, Dékán Samu, Duka András, Fischer Ferencz, Gogó József, Hajdu Ferencz, Herman Ottó, Imecs István, Kassay Dénes, U. Kovács János, Lázár István, Paál Sándor, Papp Sándor, Potor Gergely, Saja Antal, Dr. Szabó József, Szabó Ödön, Tamás Gáspár és Vetési Balázs. Az új tisztikar nevében elnök mondott köszönetet megválasztásukért, s felhívta tisztviselő társait a buzgó működésre.

A közgyűlés további folyamán megállapí-

tották a jövő működés terveit. A választmány részletes tervet terjesztett elő a házi estélyek és nyilvános estélyek műsoráról, melybe 46 szebbnél-szebb énekművészetet vettek fel, köztük több külföldi érdekességet, valamint tréfas dalcsoportokat is. A házi estélyek bevezetésére mindig egy-egy előbeszéd lesz, mely aktuális irodalmi művészeti, vagy társadalmi kérdéseket fog csevegés, vagy felolvasás alakjában megtergálni. Ezek az estélyek a pártoló tagok és ezek vendégei részére ingyenesek lesznek. Amellett három nyilvános estélyt is fog tartani az egylet. E működéshez a költségvetést 3200 koronás alapon állította össze a közgyűlés, számítva 250 pártoló tagra, amely számból már 170 a közgyűlés napjáiig is gyűlt, s magán a közgyűlésen is 20 új pártoló tag jelentkezett.

Nincs szükség ezúttal arra, hogy bővebben méltassuk ennek a közgyűlésnek a hatásait és felemelő kilátásait. De röviden jelölhetjük, hogy méltó kezdet volt egy sokat ígérő zászlóbontáshoz. Déli egy óraker a dalosok még a szöveget énekeltek el, s ezzel véget ért a nagykerülő gyűlés.

N. P.

Tornyosuló fellegek.

— Az erdélyrészi földbirtok politika. —

Székellyudvarhely, április 26.

Az erdélyrészi tervszerű, forszírozott és megdöbentően nagyarányú nemzetiségi földszerzési akcióra, mely már jóval túl megy azon a határon, amelyen nemzetiségi honfitársaink gazdasági fel-sogitására méltányosan végződnie kellene, — Bok-sics Gusztáv „a magyar politika új alapjai” című munkájában vetett halvány fényt 1899 ben. Ezt a suggestiót szolgálta Gr. Bethlen Istvánnak mult évben megjelent könyve: „Az oláhok birtok vásárlásai Magyarországon az utolsó 5 évben.”

Bethlen gróf kibocsátott brosurája mellett az országos gazdajelöléseken s a marostordai törvényhatóságban fejtett ki nagyszabású agitációt a nemzetiségi földbirtok politika ellen s követelte a magyar társadalom védelmi helyzetbe állását s a törvényhozás védelmét. Az erdélyi gazdasági egylet volt az első, mely a való tények megállapítása végett statisztikai adatok összegyűjtését kezdte meg s a erdélyi vármegyékbe közel 10.000 kérdőívet küldött szét. Tokaji László az E. G. E. titkára az egyesületnek március 13 án tartott közgyűlésében a beérkezett adatokból Alsó-fehér és Kisküküllő megyékről, mint olyanokról, melyek az erdélyi vármegyék középarányát képviselik veszteségek maximuma és minimuma között, mutatta be a statisztikai táblázatot, mely szerint:

I. Románok vásároltak: magyaroktól 50 kat. holdon felül birtokot 106-ot 22.789 kath. hold terjed. 10.757.700 K. értékben.

II. Szászok vásároltak: magyaroktól 31 birt. 14.584 kat. hold. 7.911.000 K. értékben románoktól 1 „ 115 „ „ 104.000 „ „
összesen: 32 „ 14.699 „ „ 8.015.000 „ „

III. Magyarok visszavásároltak: 18 birtokot 2.052 k. hold 1.112.000 K. értékben.

A számbajöhető birtokos magyarság veszített 3000 kat. hold birtokot. Románok nyeresége 91 birtok 22.867 k. hold 10.484.700 kor. érték. Szászok nyeresége 28 birtok 15.454 k. hold = 8.272.000 kor. érték.

Bethlen gróf egész Erdélyre elvesztett területet kimutatott 170 birtokot 64.120 kat. hold = 23.022.700 kor. értékben. Ezzel szemben a beérkezett kérdőívek adatai világos szám adatokban mutatják, hogy az utolsó 10 év alatt az egész Erdélyben 1140 magyar birtok 360.000 kat. hold terjedelemben és 180.000.000 kor. értékben ment át román és szász kézébe.

A szászok egyetlen hold földet sem veszítettek a románok javára, ellenben derekasan kivették a részüket a magyar birtok elszerezésében, mert a mi elvesztett birtokaink értékének 45% át ők vásárolták össze. Így fest tehát az erdélyi magyar föld mobilizációjának kérdése és a mai állapota. Az említett két vármegye jelzalogterhei, amely szintén középarányát képviseli az erdélyi viszonyoknak a következőképp alakulnak: Magyarpénz

román birtokon van 1.600.000 kor Románpénz román birtokon 3.800.000 kor. Szászpénz román birtokon 1.000.000 kor. Szászpénz magyar birtokon 3.000.000 kor. Az egész Erdélyben román jelzalog magyar birtokon 25.701.792 kor, szász jelzalog pedig 103.471.461 kor.

A helyzet képe a következőkben foglalható össze: A nagy és főképen a középbirtok Erdélyben a magyarság kezéből kicsusszban van, a kisbirtokos elem még túrhelően tartja magát.

Letl legyen ezen áldatlan állapot előidézőjének oka bármi: tegyük fel, mint az E. G. E. titkára fejtegeti, a középbirtokos osztály betegsége, nemzetfenntartási missziójának nehézsége, terhe, vagy az örökösödési rend hiányossága, felburjánzott közvetítés túltengése, nyomasztó gazdasági évek, nem szabad megazúnnunk harcolni egy egészséges gyakorlati birtokpolitika létesítéséért, mindenképp egy nagy magyar Albináért, hogy ez sikerrel vehesse fel a küzdelmet minden nemzetiségi terjeszkedési velleitásokkal szemben.

Ehhez pénznek kell legyen az államnak is, a társadalomnak is, de a magyar bankoknak is, melyek a nemzetiségi pénzügyintézetek ismert földszerzési segítő akcióját teljes közönséggel nézik akkor, midőn a román bankok 71.932.638 kor. román részvény és betéttel szemben 191.653.898 kor. magyar pénzt bírnak és kezelnek részvény és betétben.

Igen életre való eszmét vetett szőnyegre Tokaji titkár, midőn az áramlat megszüntetésének eszközeit keresi, t. i. az elsőszülöttségi örökléssel járó közép és parasztbirtokoknál alapítassanak hitbizományok, a magyar tulajdonból eladásra kerülő birtokra mondassék ki az állami elővételi jog, a nagy hitbizományok az ország közepén, a tömeg magyarság között oldassanak fel és helyettesítsék át a perifériákra, hol a föld megmozdulásának veszélye igen nagy.

Az E. G. E. az előterjesztett adatok alapján sürgős memorandumban fordul a kormányhoz a egyben az előadást és tanulmányt egész terjedelmében közzé téve megküldi az erdélyrészi kultur egyesületnek nagy arányu mozgalom megindítása végett.

Lám, addig mozgott a föld, míg megmozdultunk mi is. Ideje.

Football mérkőzés. A mult vasárnap a főreáliskola verseny-pályáján a reform. kollegium és főreáliskola csapatai mérköztek és a mérkőzés szép formájával lelkes tetszést váltottak ki a nagy számu érdeklődő közönségnél. Az eredmény 2:2 végződött. Ma délután 3 óraker a reform. kollegium és a kath. főgimnázium csapatai mérköznek. Az ifjuság ambiciózus játékára felhívjuk a közönség figyelmét.

Változások a vasuti menetrendben

— Új gyorsvonatok Erdélyben. —

A budapest—predeáli vonalon Budapest ny. pályaudvar Székelykocsárd között, Czegléd—Szolnokon át, máj. 1. vel egy új gyorsvonatpár helyzetetik forgalomba, indul Budapest ny. pályaudvarról este 10 óra 50 perccor, érkezik Budapest ny. pályaudvarra reggel 6 óra 50 perccor. Nagyvárad Szolnok között szintén egy új gyorsvonatpár helyzetetik forgalomba.

A Budapest ny. pályaudvarról reggel 7 óra kor induló, jelenleg csak Nagyváradig közlekedő gyorsvonat Kolozsvárig fog közlekedni, a hová d. u. 3 óra 16 perccor érkezik.

A székelykocsárd—brassói vonalon az előző pont alatt jelzett budapest—székelykocsárdi új gyorsvonatpárhoz csatlakozólag egy új gyorsvonatpár helyzetetik forgalomba, érkezik Marosvásárhelyre d. e. 11 óra 24 perccor, indul Marosvásárhelyről d. u. 5 óra 1 perccor. Ezzel kapcsolatosan a Székelykocsárdról Marosvásárhelyre jelenleg d. e. 10 óra 22 perccor érkező és a Marosvásárhelyről d. u. 5 óra 7 perccor induló személyvonat megszüntették. A Marosvásárhelyről—Brassó felé jelenleg d. e. 10 óra 52 perccor induló személyvonat Marosvásárhelyről, csatlakozólag az előbb említett új gyorsvonathoz, d. e. 11 óra 39 perccor fog indulni és Gyergyószentmiklósa d. u. 3 óra 34 perccor helyett csak d. u. 3 óra 44 perccor fog érkezni, további menetrendje nem változik. A Gyergyószentmiklósról jelenleg d. u. 12 óra 33 perccor induló személyvonat már d. u. 12 óra 11 perccor fog indulni és Marosvásárhelyre d. u. 4 óra 55 perccor helyett már d. u. 4 óra 31 perccor fog érkezni, ott csatlakozik az új gyorsvonathoz Budapest felé. Madéfalva—Csikszenterada között két új vonatpár helyzetetik forgalomba, csatlakozással Madéfalván Gyimes felé és felől.

HIREK.

Székelyudvarhely, április 27.

Az Elemi isk. ideiglenes elhelyezése.

Hirt adtunk volt arról, hogy az állami fuiskola egyes helyiségei tarthatatlan volta folytán, az iskola Gondnoksága folyamodott a városi képviselőtestülethez, hogy az óvoda helyisége feletti földszintes részt is lássa el omelettel és ebben tanításra alkalmas helyiségekkel, miként az épület többi része is emeletes.

Ugyancsak e tárgyban adott be memorándumot és személyesen is interveniált a polgármesternél, a tanítótestület, kifejtve az alkalmatlan és egészségre veszélyeztető tantermek tarthatatlanságát szóval is, kérte a Gondnokság beadott kérvényének teljesítését. Polgármester válaszában kijelentette, hogy átlátja a mostani ideiglenes helyiség egyes tantermeinek tarthatatlan voltát a rajta lesz, hogy az állam által, az építés és átalakítások, esetleg iskolai bérházak fogadása céljára visszaengedett járandóság terhére a Gondnokság és tanítótestület által javasolt átalakítások még a nyár folyamán foganatosításának.

Örömmel értesülünk, hogy a polgármester személyes tárgyalás rendén ezen átalakítások foganatosításának *Hajdu* Ferencz vármegyénk kirtanfelügyelőjét is megnyerte, aki örömeinek adott kifejezést, hogy a város az elemi iskolák elhelyezése érdekében lépéseket tesz és ígéretet tett, hogy a kívánt összeg visszaengedése tárgyában a közoktatásügyi miniszteriumban személyesen is elfogadják, miután ezen tervezett átalakítás az ideiglenes állapotban is közmegnyugvásra és jelentékeny mértékben segíteni fog. S tekintettel, hogy ezen kibővítésre fordítandó összeg az államosítási szerződésnek megfelelően jó és üdvös befektetés lesz, a tervek előkészítése és más előmunkálatok megtételére a beadott előterjesztés alapján, a várost már most fel fogja hívni. Az átalakítások megkívánató legszükségesebb kellék a pénz így meglevén, teljes bizodalommal nézünk elé annak, hogy a képviselőtestület is, így az elemi iskola átalakítását és berendezését elhatározza és még a nyár folyamán azt foganatosítja.

Közgyűlés a városházán.

Székelyudvarhely város képviselőtestülete *Gotthárd* János polgármester elnökletével pénteken délután rendkívüli közgyűlést tartott. A közgyűlés elfogadta a nyugdíjválasztmány azon javaslatát, mely *Szombathalvy* Lajos főkapitány nyugdíját 32 szolgálati év után 3696 K-ban állapítja meg és egyben elismerését fejezte ki buzgó szolgálataiért. A szántó *Lajosné* háza mellett levő és a kincstár tulajdonát képező 18 négyyszög terület megvételéről kötött szerződést szintén egyhangulag elfogadták.

A megye törvényhatósága, mint már jelentettük, a Kőkereszt-téri Veszprémi-féle telken, mely most a Polgári Polgári Önképző egyeslet tulajdonát képezi, bérházat szándékozik építtetni s azt ezen célra 25 ezer koronával az alispán meg is vásárolta. Az építkezéssel egyidejűleg ezen területből újabb 70 négyyszögről csatolódik a térhez, melyet az alispán 4000 koronában a városnak megvételre felajánlott és egyben az emelendő épület részére 30 évi pótdadómentességet kért. A tanács a 70 négyyszögről jelzett árban való megvásárlását javasolta a közgyűlésnek, azonban csak 15 évi pótdadómentességet hozott javaslatba és egyben felajánlotta az építéshez szükséges kavics és homok kitermelését a város tulajdonát képező telepekről. *Dr. Nagy* Samu a javaslatot azzal a módosítással javasolta elfogadni, hogy a kért 30 év, tekintettel arra, hogy háza a tisztviselői nyugdíjalap pénzéből épül, megadassék. A közgyűlés a tanács javaslatát ezzel a módosítással egyhangulag elfogadta.

Élőn vitára adott alkalmat a kollegium és a *Mária Valeria*-gyermekkert közt kicserélendő ingatlanra tett tanácsi javaslat. Egy korábbi közgyűlés ugyanis egy bizottságot delegált azzal, hogy a kollegium által telekcsereére tett javaslat behatóan megvizsgáltaassék. Ezen bizottság a kollegium ajánlatát, mely szerint a *Mária Valeria*-gyermekkert telkéből 108 négyyszögről terület részére átengedessék, mellyel szemben felajánlja az ő tulajdonát képező és a Pál-utczára kiszögellő, a *Szabó József* féle kerttel szomszédos 158 négyyszögről területet, továbbá a régi iskola épület lebontása után 55 utczai négyyszögről, vagyis összesen 213 négyyszögről területet — elfogadásra ajánlotta. A tanács ezzel szemben javasolta, hogy az óvoda területéből átengedendő 108 öl területért a kollegium ne csak a felajánlott 213 ölet adja, de a régi iskolai épület lebontása után még további 75 ölet, vagyis 130 négyyszögről utczai és 159 négyyszögről kert területet. A tanács javaslatával szemben *Sebesi* János és *Soó* Gáspár, miut a kiküldött bizottság tagjai is, a bizottsági javaslatot ajánlották elfogadására, mint egészen méltányos cserét *Soó* Gáspár azon kiegészítő indítványával, hogy az utczai frontban fennmaradó 75 négyyszögről kisajátítási ára már most megállapíttassék. *Szabó* András magyaró felszólalása után a tanácsi javaslat mellett *Válentsik* Ferencz és *Vass* Lajos érveltek, a végtére is utasították a tanácsot, hogy tett javaslat alapján újabb tárgyalásokat vezessen be a kollegiummal.

Válentsik Albert boltbérletére 602 koronában kötött szerződést jóváhagyták. A városi tisztviselők családi pótlékát, mely 6100 K-t tesz ki és a költségvetésből annak tárgyalása rendén azzal hagyták ki, hogy az a miniszteről kérelmetzessék s a melyet válasza sem méltattak, a közgyűlés most 10 szóval 9 ellenében megadni határozott. A Budapest-szálló tűzveszélyességének megállapítására kiküldött bizottság egyes javaslatait elfogadták. Ugyazintén elfogadták a *Betlen* és *Árpád*-utczák szabályozási terveit. Végül egy fizetési előleg iránt beadott kérését kedvezően elintézték, tudomásul vették a pénztár vizsgálatáról felvett jegyzőkönyvet, mire a közgyűlés véget ért.

Gyermek-nap május 1-én. Adakozzunk a szegény, elesett gyermekek felszólalására!

A városi képviselőválasztók 1914. évre érvényes névjegyzéke a városi tanácsnál május 5-én közszemlére tétetik. A névjegyzék ellen saját személyét illetőleg mindenki felszólalhat, a felvették bármely jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt szintén felszólalhatnak. A felszólalások május 5 től 15 ig adhatók be, az ezekre teendő észrevételeket 16-tól 25-ig lehet benyújtani.

Bírói kinevezések. A király, mint jelentettük, *Osaniáy* Zoltán járásbírónak az itélőtáblabírói címet és jelleget adományozta, továbbá *Deák* Lajos törvénybíró a VII. fizetési osztályba sorozott járásbíróvá, *Bella* Kálmán albirót törvényszéki bírónak kinevezte.

A gyulafehérvári püspökség Beavatott helyről értesülünk, hogy *Majláth* Gusztáv Károly erdélyi katolikus püspöknek kalocsei érsekké való kinevezése bafejezett tényé vált. A püspök ősszel foglalja el az érseki széket. A megüresedett gyulafehérvári püspörséget ehhez képest szintén csak az őszi hónapokban töltik be. — Legvalószínűbb jelölt erre a méltóságra *Felzer* Antal nagyváradai felszentelt püspök, de *dr. Hirschler* József kolozsvári plebános nevét is emlegetik.

Új ügyvéd. *Dr. Nagy* Elek ügyvédjelölt a marosvásárhelyi ügyvédvizsgáló bizottság előtt az ügyvédi vizsgát kiváló sikerrel letette.

Elköltözött a Casinó. A Casinó Kossuth-utczai helyiségéből az Árpád-utca 6. szám ház emeleti részébe hurcolkodott át.

A színház tűzbiztonsága. A Budapest-szálló színháztermének tűzbiztonságát egyik közelebbi városi gyűlésen kifogásolták, miért annak megvizsgálására a városi építési bizottságot delegálták. A bizottság a megejtetett helyszíni szemle alapján kötelezte a tulajdonost, miszerint 15 napon belül a színházteremben egy kézenlétben álló tüzi fecskendőt állítson be; a terem előszobájának baloldali és a negyedik ablak helyére szárnyas ajtó nyisson; ugyanezen előtérben jobboldali ajtó befalazandó és e helyet a szomszédos ablak helyére nagy szárnyasajtó állítandó. A régi oszlopok alul kipótlandók. A jobboldali udvarról a kanztra feljáró lépcsőház egy alakítandó át, hogy a lépcsőfokok 16 cm. magasak és 30 cm. szélesek legyenek. A cigarettétűzés a színházterem előtermében előadások alkalmával tiltottatik. A vizsgálat végül az úrszékekre vonatkozólag ir elő átalakításokat. A közgyűlés a javaslatot elfogadta.

Halálozás. *Özv. Balássy* Ignácné szül. *Zakariás* Petrovits Julianna életének 80-ik évében f. hó 25-én elhunyt. A derek, jó aszonyt fia *Balássy* Ignác és számos rokon gyászolja. Ma délután helyezik örök nyugalomra.

Vitaestély Székelyudvarhelyt. A marosvásárhelyi iparkamarában alakult rendező bizottság napokban tartott összejövetelén elfogadta *Bürger* Albert elnöknek azt az indítványát, hogy már az őszi ciklusban a kerületben is megkezdje a vitaestélyek rendezését. Egyelőre *Székelyudvarhelyre*, *Sepsiszentgyörgyre* és *Csikszenteradára* rándul ki, hogy a helyi megyei érdekeltségűek bizonysáival a helyi iparfejlesztési kérdéseket megvitassa a lehető megoldásukat előkészítse.

Továbbképző tanfolyam. A belügyminiszter, a közigazgatási továbbképző tanfolyam mintájára, az orvosok részére az ősszel továbbképző tanfolyamot szándékozik rendezni és a résztvevők részére 16, egyenként 250 koronás hozzájárulást ajánlott fel. Udvarhelymegye törvényhatósági bizottsága méltányolva ezen továbbképző tanfolyam jelentőségét, a maga részéről is legutóbbi közgyűlésében, egy megyei résztvevő orvos részére 250 K segélyt felajánlott.

Vetőmagvak megvizsgálása. A kolozsvári vetőmag állomás kiküldöttje *Schmidt* Oszkár a napokban Székelyudvarhelyre érkezett. Itt időzése alatt *Ferenccy* Béla helyettes főkapitány közbenjöttével megvizsgálta a helyi piacz kereskedéseit, melynek rendén a vetőmagot tartalmazó zsákokra a magok csiraképességét és tisztaságát feltüntetendő %, kiírását elrendelte.

Ujból fenyeget a difteritíz. Mint értesülünk városunk területén újból kezd fellépni a gyermekek réme, a roccsoló toroklob. Bár még arányosan, pár iskolás gyermek betegedett meg benne, ohajtható, hogy annak tovább terjedése minden erővel megakadályoztassék, mert nemcsak közegészségügy szempontjából volna veszélyes, de az elemi iskolák esetleges bezárása is végtelen hátrányos volna most a tanév vége felé. Reméljük azonban, hogy a jó időjárás és a szigorú óvintézkedés gátat vet, a difteria tovább terjedésének.

Koronagyűlés. Az udvarhelyi róm. kath. espereskörlet papága folyó hó 21-én tartotta a róm. kath. plebánián az idei tavaszi korona ülését Pál István apát esperes elnöklétével. A gyűlés tárgyai az egyházkerületi közbli ügyei és a folyó évben tartandó egyházmegyei zsinat előkézítései voltak.

Egyetlen színházi est. E czímen hirdeti Pintér Imre a bpesti kivégzett és megboldogult Népszínház elsőrangú tagja május hó 11-én tartandó estélyét, melyet a Budapest-szálló termében fognak megtartani. Az előkelő családiban — mint velünk közlik — felöleli a legszebb udvosságokat, budapesti és külföldi slágereket és bő alkalmat nyújt a szeleplőknek tehetségük több oldalú érvényesítésére. Pintér Imrét főlöseges bővebben ismertetünk, aki nem ismerné bpesti népszínházi sikerei révén, bizonyára hallotta országos híret a gramofon lemezek útján. Az est másik érdekessége *Parlagi Kornélia* elsőrangú soubrette primadonna, a bpesti János vitéz verseny győztesének bemutatkozása lesz, ki gyönyörű hangjával mindenütt egy csapásra hódítja meg a közönséget. Az est harmadik szereplője *Dési Jenő* szalonkomikus, aki a vígjűzűt képviseli, valamint ő tölti be a konferálás tisztjét is, a zongorakíséret kényes feladatát *Kereathy Jenő* okl. zenetanár vállalta el.

Fürdőbiztosok. Udvarhelymegye törvényhatósági bizottsága a folyó év nyarára fürdőbiztosul Homoródfürdőre *Szabó Gábor*, Korondfürdőre *Szabó Nándor* főszolgabírákat küldötte ki.

A Zálogkölcsön intézet márcz. hó 20-n tartott közgyűlésének jegyzőkönyvét a kir. törvényszék alaki okokból megemissitette, miért is a részvény társaság 20-ikán újabb közgyűlést tartott. Az igazgatósági jelentést, mely vázolta az elmúlt év szomorú pénzügyi viszonyait, a közgyűlés elfogadta, az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak a felmentvényt megadta. Az évi tiszta nyeresémet 27,807 K. 04 f.-ban állapította meg, melyből részvényenként 13 K. lett osztalékul megzavazva; a tartalék-alap javára 2923 K. 70 fillért, jutalékokra 6350 K.-t, jétékony czélra 200 K.-t adtak, jövő évi számlájára átviteltet 2733 K. 34 fill. Megválasztottak aligazgatóknak: *Biró Áron*, igazgatósági tagoknak: *Barcsay Károly*, *Biró István* tanár, *Bálint György*, *Lányi Imre*, *Simó Mátyás*, *Lukácsffy József*, *Péter József* és *Dr. Burnáz Imre*; felügyelőbizottsági tagok: *Barabás András*, *Ugyi Péter*, *Dr. Macskássy Ignác* és *Tassaly Lajos* lettek.

Jelzálogos adósságok bevallása. A föld és házbirtokokra bekebelezett jelzálogos kölcsönöket a városi adóhivatalnál kapandó bevallási íven még e hó végéig be lehet adni.

A sövidéki népnevelési egyesület a közgyűlési irányu akcióját befejezte, a közlégekbe kiküldött előadók a legnagyobb és megelégedő érdeklődéssel teszik meg jelentéseiket. Ugy látszik, ezen új egyesület a legjobb nyomon halad s a vezetőség kitaratása elég biztosított, hogy a jövőben nemes hivatását még eredményesebben fogja kultiválni.

Dalegyletünk Brassóban. A brassói magyar Dalegylet f. évi június 7-én és 8-án tartja 50 éves jubileumát. Ezen a jubiláns ünnepségen a Székely Dalegylet is részt vesz és külön számmal szerepelni fog. Az egylet vezetősége ezután felkéri pártoló tagjait, hogy akik a jelzett ünnepségen résztvenni akarnak, e hó 30-ikáig (szőrdáig) jelentseék be ezt a szándékukat *Nagy Pál* egyleti titkárnak. A pártoló tagok 2 korona részvételi díj ellenében kedvezményes vasuti jegyet, Brassóban elszállásolást s a brassói ünnepségekre ingyenes belpéshéz való jogot kapnak.

Gondnoki beiktató. A székelykeresztúri unitárius gimnázium előjárósága 19-ikén iktatta gondnoki méltóságába *Szentkirályi Ferencz* birtokost, ny. ezredest. Az ünnepély alkalmából szép és érdeklődő közönség gyűlt össze az intézet termében. Megjelentek *Ugron János* főispán, *Báró Daniel Lajos* országgy. képviselő, *Szabó János* alispán, *Orbán János* róm. kath., *Nagy Károly* reform. és *Lőrinczy István* unitár. lelkészek, *Pálffy Jenő* főszolgabíró, *Péterfy Albert* járásbíró, az egyházi képviselőtanács képviselőitében *Boros György* dekan, egyházi főjegyző, az intézet tanári kara *Pap Mózes* igazgatóval, az intézeti ifjuság és a város társadalmából még számosan. Az ünnepélyt *Daniel Lajos* báró rangidős gondnok nyitotta meg, mely után *Szentkirályi Ferencz* tartotta meg tartalmas értekezését a testi nevelés jelentőségéről. *Pap Mózes* igazgató, majd *Boros György* s végül *Lőrinczy* esperes üdvözölték az új gondnokot. A meleg hangu ünnepélyt az ifjusági énekkar zárta be.

A vármegyei erdőeseti bizottság f. hó 22-ikén *Ugron János* főispán elnöklétével ülésezett, melyen a bizottság tagjain kívül részt vettek *Hepke Arthur* erdőfelügyelő és *Eszelgár Bálint* erdőtanácsos is. A bizottság elhatározta, hogy Székelydávlya közszé belsejében a Kicsidpatak által okozott nagymérvű rongálások és vízmosás helyek megkövetését még a folyó évben eszközöli. Jótárgyta a bizottság *Sándor Gergely* vargyasi erdőbirtokosnak azon ajánlatát, hogy erdejének kihasználására iparvasutat építtessen.

Kossuth bankok a házfalában. A kollégium mellett levő konyha és étkező helyiségeket a kollégiumi előjáróság az olmult bét folyamán lebontotta. A falak bontásánál a munkás csakánya egy jókora köteg Kossuth bankot fesztett ki a téglák közül. Volt a kötegben több 10, 5, 2, 1 forintos, 30 és 15 krajczáros bank. Érdekes, hogy a bankok a régi czéhrendszernél fennálló mesterlegény hívó és ajánló pecsétes levéllel voltak összekötve. Az értékes levél teljes világot vet az 50-es évek ama rendszerére, melyet a czéhmasterok követtek, mikor egyik-másik mesterlegényt, mint megbírható és becsületes embert a távoli vidék mesterének besajánlották. A hívólevelet *Kovács Dániel* tanár a néprajzi muzeum részére átvette.

Szövetkezeti közgyűlés. A korondi fegy. és ért. szövetkezet f. hó 13-án tartotta népes rendkívüli közgyűlését. A közgyűlésen az országos „Hangya” központot *Szabó Nándor* főszolgabíró és *Hetszer Kálmán* ig. tanító képviselték. Megjegyezni kívánjuk, hogy a gyűlésen sikerült a tagok és vezetőség között rég dúló egyenlenséget megszüntetni és a teljes harmonikus béke, mint a további biztos haladás alapjait, lerakni.

A fogyasztási hivatal kezelésére. A városok rendezéséről alkotott törvény amíg a városi tisztviselőkről, altisztekről, szolgákról, a rendőrségről szépen kíván gondoskodni, — addig teljesen megelégedezett a városi közigazgatási szervezetnek egyik igen jelentős tényezőjéről: a városi javadalmakat kezelő fogyasztási és vámellenőrzési hivatal alkalmazottjairól. Pedig a városnak egész existenciája az ezen hivatalok által kezelt és rajtuk keresztül befolyt jövedelmeken fordul meg, aminek igazolásául elég rámutatunk a múlt évben befolyt tételekre. Eszerint a fogyasztási hivatal 1912-ben 64351 K.-t. a vámhivatal 32912 K.-t szolgáltatott be. És az ezen felelősségteljes hivatalokban működők valóban megbotránkozható módon vannak fizetve, mert lakpézban nem részesülnek, fizetésük pedig a rendőrszolgákkal egyenlő vagy alig haladja meg. Ez pedig így a város érdekében nem maradhat. A városi ügyviteli szabályzat átdolgozására a közgyűlés egy bizottságot delegált: mi ezt a bizottságot kérjük, hogy az itt érintettet szívelje meg, s a szükséges módosításokat eszközölje mert az valóban anomália, hogy amíg az összes városi tisztviselő és alkalmazottak fizetés javításban részesültek, addig egyik hivatali ág, mely teljes lelkiismeretességgel és buzgalommal végzi a rábízottakat, figyelmen kívül maradjon.

Az állathisztó szövetkezet Alsófalván megalakult, annak elnökévé *Mircse Dénes*, a népnevelési egyesület szakosztály elnöke választott meg.

Konfirmációs ünnepély. A székelyudvarhelyi református egyházban a konfirmációs ünnepélyt május hó 1-én, áldozócsoporttörtökön, d. e. 10 órákor tartják meg a következő sorrenddel: 1. Április 30-án d. u. 3 órákor a növendékek (76 fő, 37 leány) nyilvános kikérdezőse a ref. templomban. 2. Május 1-én d. e. 10 órákor istentisztelet és konfirmáció a következő sorrendben: a) A gyülekezet éneke. b) Imá. Tartja *Kiss István* s. lelkész. c) Alkalmi beszéd. Tartja *Vajda Ferencz* lelkész, esperes. d) A növendékek vallástétele. e) Urvacora osztás. Beszédet tart *Biró Sándor* ref. koll. vallástaná. f) A növendékek megáldása és felvétele az egyházba. g) A gyülekezet éneke.

Még kísért. A marosvásárhelyi kir. ügyészség sajtó útján elkövetett rágalmas és becsületéért vétsége miatt *Betegh Pál* tetteivel szemben, a *Dr. Linsléder F. Ernő* ügyvéd által tett feljelentés alapján, a vád képviselőtét átvette. Ebből kifolyólag a vizagálóbíró *Betegh Pál* ellen a vizaglatot elrendelte.

A gyermekek számára való kedvező udonságot oszt az egyenesen a bécsi Nestlé-cég. Kedves papír-babák ezek művészi kivitelben, amelyek kellemes szórakozást nyújtanak a gyermekeknek. Ezen udonságon kívül mindenkinek próbadozokat is küldenek a Nestlé-féle gyermeklisztből s ezt is teljesen díjtalanul. Az ingyen babát és Nestlé-lisztet kívánatra azonnal elküldi a *Henri Nestlé* cég, Wien, I, Biberstrasse 177.

Iskolakepítés. Az államépítészeti hivatal Siklód községben létesítendő állami elemi iskola építési munkálatainak biztosítására május hó 9-iki határidővel veresnyitárgyalást irt ki. A munka előirányzott összege 35512 K. Ajánlatok revezett hivatalhoz jelzett nap délelőtt 10 óráig nyújthatók be.

Lezárolás 18 év után. Kevés híján két évtizede annak, hogy id. *Széles János* kecsesi lakos a vejté fejéssel agyonvágta. A törvényeszk a székelyt brutális tettéért élethossziglani börtönre ítélte. Az öreg *Széles* a börtönben jól viselte magát s így történt, hogy tizenöt évi börtön után, ezelőtt két óvval feltételen hozza bocsátották. A mult vasárnap *Csöbétfalván* volt *Széles*, alkonyatkor a mezőn ment haza felé. Alig ért azonban egy kilométernyire a faluhöz, szemböjőni látta magával *Bakk Istvánt*, ki egy fejéjét tartogatott a vállán. *Széles* rosszat sejtett, mert *Bakkban*, kinek tésvért megölté, régi haragosát ismerte, s így hogy a kellemetlen találkozást elkerülje, az utról letért. Hogy *Széles* nem ok nélkül érezte meg a találkozás kellemetlenségét, bizonyítja az, hogy a következő pillanatban már *Bakk* is letért az utról, s a másik pillanatban már egy hatalmas fejéscsapást mért *Széles* fejére. *Széles* a vágás elől kitért, s így a fejéze balvállán ejtett egy hatalmas negyed meter hosszú vágást. *Bakk* a nem egész pontos vágástól egészen megvadt s már a második csapásra buzza fel fejéjét, amikor id. *Pál Dénes* odaszaladt, s megakadályozta a további vérengzést. Szélest a kórházba ápolják, *Bakk* ellen pedig az eljárást megindították.

A kökeresztéri kövezet. A Kökeresztéri rendezése, már a mi az ut szélesítését, hidépítést és kövezet lerakást illeti és amelyhez még a kora őszel hozzákendtek, mint jelentettük volt, egy pár hete befejezést nyert. Jóformán még el som is fejeztettük a munkálatokkal járó tenger sok kellemetlenséget és máris az fenyegtet, hogy az itt lerakott kövezetet, a hid bal partján, fel kell bontani, mivel egyenesen megbotránkozott a kőkocka burkolatnak az állapota, amelyben van. Hepehupás, gördős, igazi viczinális munkát végeztek ott, amit az illetékes hatóság figyelmébe ajánlunk. A javítási munkálatnál pedig kérjük felhasználni azt a két-három szekér homokot is, mely a jobb hidfőnél az ősz óta fekszik.

Szejké-fürdő megnyitása.

Székelyudvarhely város közönségének és a közelében levő községek lakosságának valóságos Isten áldása a Szejké-fürdő gyógyvize. A távol vidékről idejövők hálával eltelve távoznak, hogy megismerhették és használhatták a Szejké kiváló hatású kén- és gyögyvizét és bitumenes izű ivóvizét. Igen, mert a hűlés és ennek számtalan válfaja, valamint az ideggyengeség és az ebből származó más bajok ellen legbiztos orvosság a Szejké-fürdő rendszeres használata.

Csak örömmel üdvözöltük a mult évben Szejké érdekében megindított országos mozgalmat, melynek eredménye már a mult szezonban is meglátézt, s most, a mint alkalmunk volt meg-

győződni, a fürdő bérlői ugyiszólva átépítették a Szejke helyiségeket, új vezetékkel látták el a meleg fürdőt, új tekepályát építettek a közönség szorakoztatására, de különösen előnyösen meglepő a vendéglő elejének széles új és léghuzam mentes terrasszal való ellátása. Meg vagyunk győződve, hogy a közönség kényelmének és a fürdői igények ugyiszólva minimális kívánásainak kielégítése érdekében tett eme hasznos befektetések, meghozzák a magok eredményét, mert az bizonyos, hogy ödölni és szórakozni mindenki szívesen megy oda, ahol rend, tisztaság és jó vendéglői kiszolgálás van, mérsékelt árak mellett. Ezt pedig Szejkén, a jelen évben még fokozottabb mértékben fogjuk feltalálni, mint a kezdő múlt évben, legalább az előkészületek erre engednek következtetni. — A fürdő május 1-én nyílik meg.

TÖRVÉNYSZÉK.

Esküdtárségi tárgyalások. A közönség rendkívüli érdeklődése mellett folyt le a napokban az esküdtárségi itélkezése. Az első bűnügy, mely 21-én, hétfőn került tárgyalásra, ifj. Sándor Ferenc és Gáspár Mózes zetelaki legények gyilkossága volt. Ők ugyanis Fülöp Tamás zetelaki lakost huszonhárom bicskaszurással megölték és tették ezt azon hiszomben, hogy mint elődjeiket a bicskázásban, őket is felmenti majd az esküdtársék, vagy legfeljebb egy-két évi börtönrre ítéli. Ime az esküdtárségi enyhe ítéletek romboló hatása! De ez az esküdtársék nem volt ily oktalannul kegyelmes és a bűnösök alaposan csalódtak. Mindegyikük tíz évi súlyos börtönt kapott, ami egy emberéletért nem is sok és ez a büntetés egytallal intő példa másoknak: az esküdtársék sem ment ám fel mindenkit. A két vádlottat Dr. Olosz Péter és Dr. Bochkor Béla ügyvédjelölt védte. A második bűnügyben, melynek tárgyalása két napig tartott, Kis Ferenc, Székely Ferenc és Balázs József voltak a vádlottak, akik a múlt év április 13-án úgy megverték Katona Domokost, hogy az sérüléseibe belehalt. Az esküdtársék ebben is megnyugtató ítéletet hozott. Miután nem volt teljesen beigazolható, ki ütötte halálra az elhunytat, minden körülmény tekintetbe vételével Kis Ferencet három, Székely Ferencet pedig két évi börtönrre ítélték, Balázs Józsefet, pedig, mint aki véletlenül keveredett a verekedésbe és bűnösségére semmi bizonyíték nem volt, felmentették. Kis Ferenc védője Dr. Lányi Imre, Székely Ferencé Dr. Kassay F. István, Balázs Józsefé pedig Dr. Hinkelér F. Ernő ügyvéd volt. Az ítélet jogerős. Az első ügyben a bírói tanács állott: Dr. Haán Béla kir. törvényszéki elnök és Dr. Szepesi József és Máthé Dénes kir. törvényszéki bírákból. A második ügyben elnök volt Grassfuss Károly kir. törvényszéki bíró, tanács tagok Deák Lajos és Nagy Kálmán kir. törvényszéki bírák voltak.

KÖZGAZDASÁG.

Találkozás a nyájas idegennel.

— A, jónapot, jónapot — köszön rám az utcán a nyájas idegen.
— Jónapot. Kibez van szerencsém?
— Nem ismer? Már elfelejtett volna? Egyszer, tiz évvel ezelőtt együtt utaztunk Pesten buszúthétón a villanyoson. Ön mellémtemült és a Pesti Hírlapot olvasta. Nem emlékszik?
— De igen. Hogyne. Hogyne. Már emlékszem. Hát ön az?
— Én. Milyen érdekes találkozás! Itt kell nekünk találkoznia az udvarhelyi piacra, mikor annyi szép hely van a világon.
— Hát talán ez nem szép — kézdextem nértődötten.
— Nem — mondá nyájasan az idegen.
— Akkor önnek nincs észke a szépség iránt — felelttem én dühösen. Nézze meg például ezt az épületet (a régi városbázára mutattam), mutasson nekem akár Velenczében is olyan épületet, melyben több a romantika. Tudniillik rom és antik a. Vagy itt van a milléniumi ciszmadiaszin-báz, szintén régi és nevezetes épület, mészaros, fűszeres, óras, borbély és állítólag ciszmadia is lakik benne. Itt tartják a ciszmadia évenként nagy gyűléseket táncsal egybekötte. Vagy nézze meg ezt a köveset. Talál ilyet más város piacán? Önnek különös szerencséje van, nyájas idegen. Éppen most folynak a következő munkálatok. Nézze csak... a munkás kiemeli helyéről a követ, megnési, megforgatja, aztán nagy lelki nyugalommal és kalapáccsal visszaveri oda ahonnan kivette, a földbe. És ez a föld, igen, ez a föld, ne gondolja, hogy ez olyan föld, mint más város piacának a földje, ő nem. Itt nem kell attól félnie, hogy ez beszakad, mert ez nincs ám keresztül kaal furva mindenféle csövekkel, hőmi vezetékek és csatornázás számára. Nem, ez a föld szilárd és innen magyarázható, hogy akkor sem szakad be, mikor a tejcs asszony azt mondja; itt sülyedjek el, ha egy csépp víz is van a tejben. És nem sülyed el... No és nem lepte meg ez a tisztaság, hát ez semmi? Ezt kitűnő utca seprőnek köszönhetjük, aki városuknak szintén egyik felelőssége. Nézze ott jön éppen ott... ott a Bodvár felől, látja milyen port ver föl, de ezt legalább ingyenu teszi. Fizetést ugyanis nem fogad el és a szemetet mégis elhordja. Ugy hívják, hogy Tavasz Szél. Őszel másképp bivat.

— Valóban — mondá meglepetve az idegen — belátom, hogy tévesen ítéltem meg a helyzetet és a városban sokkal több érdekes látival van mint gondoltam. Nagyon lekövetleznék, ha tovább is kalauzolna jó uram.
— Fődnc — felelttem én rosszul alkalmazva az idegen szót — állok rendelkezésére. Kérdezzen.
— Kérem, nekem először is az tűnt fel, hogy itt milyen lassan járnak az emberek. Mi ennek az oka?
— Ezek védekeznek a drágaság ellen. Nem érti? Lassan mennek mert a gyors mozgás fokozza az étvágyat és erre a mai drága világban egyáltalában nincs szűkeg.
Amint ezt mondtam, egy ur haladt el mellettünk. Odahajoltam kísérőm felé és valamit sugtam neki.
— Tartsa bolondá az öregapját — mondá nyájasan az idegen. Engem ne akarjon az ur becsapni.
— De igen, erőnttettem én.
— Lehetősége?.. Magyarázza meg kérem legalább...
— Most nem. Majd megtudja a következő számban.

(Polytájuk.)

Pikk.

Fagykárak az országban. Az április 9—17-iki havazás a beállott hószütyedés nagy konsternációt idézett elő az országban. A naplapi hírek rémes pusztulásról adtak híreket. A földmivelésügyi miniszter sürgős rendelkezésben hívta fel a gazdasági tudósítókát jelentéseik megtevéseére s a beérkezett megbízható jelentések alapján a miniszter a napokban tette közzé, hogy a megdöbbenésből származó aggodalom jóval nagyobb volt, mint a rendelkezéses időjárás okozta károsodás. Kívérve a korai gyümölcsöt (barack, mandula, dió, cseresnye, meggy), mely helyenkint teljesen elfagyott, kár nem igen van. A gabonafélékben főleg csekély mértékű a kár, s az alig számbavehető károsodást nem csak kiegyenlíti, hanem részben még felül is mulja a vastag hórétegből nyert s már nagyon szűkegessé vált nedvesség. Udvarhelyvármegyében fagykár egyáltalán semmiben nincs.

Szerkesztői üzenetek.

V. k. H. Nem kérem, sson a pornografikus tárcsán nem csak mi, de minden épérséku ember megbotránkoszott s hozzánk nem egy szőlősi és irányban panasza levelek érkeztek s bár mennyire is nem volt islétnök szerint való, kötelességünknek tartottuk azzal foglalkozni s ezt tettük részben olyan formában is — most is bocsnát este olvasóinktól — aminőt az a pornografikus tárcza megérdemelt.

Mert, hogy milyen szerelmi dilekkel él át Kató mosogató leánnyal vagy más hölgyekkel Szabó ur vagy Pityi Palkó terekvő fiatal ember, abbas nekünk semmi közünk. De mihelyt ez a terekvő fiatal ember az ő obcsán szerelmi idilljeit irodalomként terjeszti még pedig úgy, hogy a szemérmelen mese azomoru hóadó egy nő, egy fiatal leányt rajzol, akiben — ha akarjuk, ha nem — egy udvarhelyi tisztesség polgárcsalád nótájára kell ismerünk: akkor igazán nemcsak jogunk, de kötelességünk volt felszólalni úgy, ahogy felszólaltunk.

Hogy kinek és kiknek kellett a pornografikus tárcsa nyomán azt az arcipirító gyanúsított Szabóvédnököt, azt a szerzőt is jól tudhatja és jól tudhatja s így önkéntelen támad a kérdés, melyre a város komoly társadalmától várjuk a feleletet, hogy illik-e és szabad-e az nőit és az ő leányait miközöttünk ilyen formában fellengésre állítani? Mert ha illik és ha szabad, akkor ki biztosít benőnket arról, hogy más alkalommal valahányszor x vagy y urnak irodalmi hajlandósága támad, nem egy más leánnyal vagy asszonnyal kell-e itt ilyen formán szégyenpadra kerülnie? Hiszen talán csak mi nálunk is irodalmi elv az, amit az Esti levelek írja mond, hogy „mertlenül is meg lehet festeni a nő, de levélköztetni nem szabad egy nőt”. Az pedig Quintus szerint már le nem tagadható igazság, hogy a jelenkori nemesedék képselőhetősége, legalább nálunk, nagyon is nyomorult új minták szerint nevelődik. Ha vissza nem bírjuk eseregni a nagy, tárgyas történeti mértékeket, a multban befejezett alkotások hatalmas szépségeinek tudatát és egész életre való tanulásait: bizony be fogjuk mink csakni a mi kis boltunkat és a mi kevesünk van, — bocsnát a czinimusért — megveszik a nagyob népalakulások, lezálított áron, partiaru gyanánt, mert az olyan kor, a hol a keserves jelen tisztázatlan, sőt olykor tisztatlan küzdelmeinek apró kortesmértéke lép az elveszett művészi mértékek helyére: akármilyen villanyfényben is ragyogjon, dekadonczsiában van és nem épít, hanem alá és rombol.

A mi pedig a szerkesztői erőlködést illeti, arra feleltünk csak az, hogy mi személyeskedésnek e lap hasábjain soha helyet nem adtunk, az mindig más helyen talált lerakatot és az igazságunk megfelelőleg most is konstátálni tartozunk, hogy a mult alkalommal is sem a szerkesztőt, sem lapját egyetlen szóval sem érintettük a így amit elkövetett, egy kissé — hogyan mondjuk csak? — talakodás.

Dr. H. Közönjük. Mindenesetre igen.

M. L. O. Beküldött nyilatkozatát nem közöljük; ha megjelenéshez ragasztódik ott a nyilattéri rovat, amelynek kétségtelenül azért szabtak árat, hogy az ilyen és hasonló személyeskedő piaci kofálkodásnak a tisztesség szerkesztőinek a lehetőségig gátat emeljenek és hogy ne keltsen azt a látszatot, mintha egyes hóhortos emberek szemérmekedésével a szerkesztőség egyet értene.

Felolvas szerkesztő: BESEK ALADÁR,
Kiadja: a Besek D. Fia könyvnyomda.

Nem lesz többé nedves lakás! :: Nem lesz többé nedves pincze!
mert a „BIBER” abszolút vízhatlan szigetelő, lehetővé teszi mindennemű nedves és vízállásos helyiségek tökéletes szárazzá tételét.
„BIBER”-rel bármely kőműves végezhet szakzerű szigetelést.
megoldja a beton és vasbeton vízhatlanítási problémát is.
a „BIBER-MÜVEK” egyedárusítója: Papp-Zakor Endre vaskereskedő Székelyudvarhely.

Erdélyi vevőink kényelmére
Brassóban, Kapu-u. 60. sz. a.
 nagyobb szabásu
fiókküszletet
 létesítettünk.
 Butorazükaégletét mielőtt fedezné, tekintse meg raktárunkat, miután odgünk egész Erdélyben a legversenyképesebb és legnagyobb raktár felett rendelkezik.
Székely és Réti
butorgyárosok
 Marosvásárhely, Brassó,
 Szécheny-tér 47. Kapu-utca 60.
 Hitelesképes egyéneknek rre át-
 emelés nélkül részletfizetéssel is

Eladó ház. Kossuth-u. 25. sz. a. egyemeletes ház telekkel együtt szabad kézből azonnal eladó. Értekezni Köbl R. úri szabó terme Marosvásárhely.

Védjegy: „Horgony”
A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller
 egy régióknak bizonyult háziszser, mely már sok év óta legjobb badörzsölésnek bizonyult körvénynél, oszónál és meghűlésenkél.
 Figyelemztetés. Silány hamisítványok miatt bevadásártskor óvatossak legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegygel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K-80, K 1.40 és K 2.- és ügyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest.
 Dr. Richter gyógyszer-tára az „Arany oroszlánhoz”, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Pénzkölcsönöket
4 1/2% kamatozással
 közvetít
Csomor József, megyei árvaszék.
 Sz. 4515—913. tkvi.

Árverési hirdetés.
 A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint tkvi. hatóság közhírré teszi, miszerint a székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitel-szövetkezet végrehajthatónak Ifj. Hajdó Antal székelybetlenfalvi lakos végrehajtást szenvedő elleni 380 K tőke, ennek 1912. évi október hó 17 napjától járó 7% kamatai 114 K 50 fill., eddigi s még a jelen kérésért 21 koronában megállapított, valamint a még felmerülhető költségeknek kielégítése végett az 1881. évi LX. t.-cz. 144. §-a alapján és a 176. §. értelmében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő Ifj. Hajdó Antal jutalékát képező, a székelybetlenfalvi 87 sz. tjkvben A + 174 hrsz. faház 1/4 része és a 176 hrsz. kert 1/4 része 80 K, 1805/a hrsz. erdő 1/4 része 2 K, 2289 hrsz. erdő 1/4 része 1 K, 1291 hrsz. szántó 1/4 része 12 K, 379 hrsz. szántó 1/4 része 1 K, 1293 hrsz. szántó 1/4 része 1 K, 1543 hrsz. erdő 1/4 része 1 K 50 fill., a 279 sztjkvben A + 1646 hrsz. erdő 1/6 része 50 fill., 2054 hrsz. erdő 1/6 része 50 fill., 2214 hrsz. erdő 1/6 része 50 fill., a 836 sztjkvben A + I. rsz. a. közös erdő és legelő illetményből 1/2 rész 1 K kikiáltási árban külön jóság-testenként az 1913. évi május hó 19-ik napjának d. e. 11 órájkor Székelybetlenfalva községkázánál megtartandó nyilvános árverésen el fog adatni.
 Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10% -át készpénzben, vagy ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez leteuni.
 A kir. törvényszék mint tkvi hatóság.
 Székelyudvarhely, 1913. április 11-én.
 Bella Kálmán, kir. tsvzéki. albiró.

A kiadmány hitelül: **Dósa**, kir. tkvezető.
Medeséren, Ferenczy Áron elkésznel
200 kalongya jó etetni való
szalma van eladó.

Eladó vendéglő.
 Parajdon 60 év óta fenálló vendéglő helyiség, mely áll 5 szobából nagy tágas udvarral, 40 ló részére istálló, szépen befásított nyári sörkert helyiséggel, a legforgalmasabb helyen — szabad kézből örök áron eladó, esetleg kiadó. Megvételnél az árát nem szükséges készpénzben mind lefizetni. Bányaváros. Főszolgabírótság Sómalom. Vasut állomás.
 Értekezni lehet **Barabás Albert** vendéglősnél.
 Sz. 545—913. végrh.

Árverési hirdetés.
 Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a budapesti keresk. és váltó kir. törvényszéknek 1912. évi 171776 sz. végzése következtében Dr. Jodál Gábor ügyvéd által képviselt Bergaunds Mechaniska Ferkstads actiebelágt javára 10691 K 40 f. s. jár erejéig 1913. évi jan. 25-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 3000 K-ra becsült következő ingóságok u. m.: benzomotor és cséplőgép nyilvános árverésen eladatnak.
 Mely árverésen a székelyudvarhelyi kir. járásbírótság 1913-ik évi V. 82 sz. végzése folytán 10691 K 40 fill. tőkekövetelés, s jár. erejéig Kecsetkisafuland, végrehajtást szenvedettek lakásán és Kis Mózes teljén leendő megtartására 1913. évi május hó 8-ik napjának d. u. 3 órája határidőül kitzetetik és ahhoz a venni szándékozók ezenel oly megjegyzéssel hivatnak mcg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.
 Amennyiben az előrverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.
 Székelyudvarhelyen, 1913. április 21.
Nagy Lajos, kir. bir. végrehajtó.

Meghívás.

Az 1898: XXIII. t.-cz. alapján alakult Országos Központi Hitel-szövetkezet kötelékébe tartozó Székelyudvarhelyi Hitelszövetkezet, mint az Orsz. központi hitelszövetkezet tagja
 1913. évi május hó 4-ikén délután 3 órakor
 a szövetkezet helyiségében

rendes közgyűlést

tart, melyre a tagok az alapszabályok 35. § a értelmében meghívotnak azzal, hogy amennyiben ezen napon a tagok kellő számban meg nem jelenének, az újabb közgyűlés május 13-án fentti helyen és időben tartatik meg és tekintet nélkül a megjelenés számára, határoz.

Napirend:

1. Mult évi üzleteredményről szóló jelentések tárgyalása.
2. Zárószámások megvizsgálása és a felmentvény megadása.
3. Mérleg megállapítása.
4. Tízta jövedelemlről való rendelkezés.
5. Az igazgatóság 4 tagjának választása.
6. Felügyelőbizottság 2 tagjának választása.
7. Netuláni indítványok.

1911. évi december hó 21-én a tagok száma 609, üzletrézeinek száma pedig 691 volt; az év folyamán belépett 39 tag 39 üzletrésszel, kilépett 44 tag 47. üzletrésszel.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg a szövetkezet helyiségében kifüggesztetett és mindenki által megtekinthető.

Kelt Székelyudvarhely, 1913. április 14.

Az igazgatóság.

TUNGSRAM DRÓTLAMPA
 huzott dróttal
 Elpusztithatatlan!
 Egyedüli magyar izzólámpa!
 Kapható:
 a villamos telepnél

1878 óta! Mindenütt bevált híres, közkedvelt minden lé-
A VALÓDI CENTIFOLIA-KENŐCS
 (ezelőtt ugynevezett Csodakenőcs) **ereje és hatása:**
 Megakadályoz a magzatot vérmegterés, Operációkat tesz feleslegessé. Hasznát szoptatás utánél, tej-megindításnál s emlíő megkeményedés ellen. Orvában a hátrahagyott elcsült hátszámaknál, sebés és felület-lábkaknál, sebeknél, dagadt lábakkál, csonterésznél is, kard-, szék- löét, végéit, székelt sebeknél, idegen testek eltávolítására mint: üveg, szálka, por, seret, tőke stb. mindenféle daganatnál, fekélynél, bűzösodónál, karunknál, szék- férdésznél, épp így némi kelváltó fűrészdől vagy rothadásnál, manél által felület-lábkaknál, bármely égésl sebnél, elfagyott testrészeknél, hosszú betegségekkel előforduló felfűvésznél, nyakdaganatoknál, vérhalásznél, (felfűvésznél) valamint kipúllás ellen gyermekaknál stb. hiváló és hírtos gyógyhatás.
 Két doboznál kisebb rendelés nem lesz szállítva. Szűthőlése utánvéttel vagy a pénz előzetes befizetése ellenében. Két tégely ára K 3 60 Nagyból rendelésenkél jelenlétevény áruházmány. Budapestben kapható Török József gyógyszerésznél s a legtöbb gyógyszerésznél. Magyarba kapható Thalmaier és Seltz, Kochmeister utcánál és Radanovits Testvérek drogeriáknál Budapesten, valamint az ország minden gyógy-szárnán. — Akel nincs lezható ott rendeljünk
THIBERRY A. Orangyal-gyógyszer-tárától Pregrada, Rohitsch-Sauerbrunn mellett

Olcso és alkalmi árak tavaszi újdonságokban
Hirsch Rudolf divatüzletében

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 25. szám.

Elegánsan **férfi öltönyök** bel és külföldi szövetekkel selyem és sorsel bérelve:

16, 20, 26, 30, 35, 40, 45, 50, 52, 64.

Újdonság felöltőkben dubl és angolszövetek
 16, 20, 26, 32, 35, 40, 44, 50, 54, 60.

Finom és tartós fin iskolaöltönyök 6 éves-től 16 évesig.

5, 8, 11, 14, 16, 18, 21, 24, 26, 30.

A nagyérdemű közönség szíves pártfogását és támogatását kéri kiváló tisztelettel

Női tavaszi kabát újdonság

Kor. 14, 18, 20, 24, 29, 32, 38, 40, 44, 48, 55 és feljebb.

Pongyolák creton, deléu, posztó, etaminból
 5, 9, 11, 16, 20, 24, 26, 28, 31, 35, 40, 45

Nagyválaszték tartós férfi és női felhőrműek, cipők és mindenemű divatcikkekben.

HIRSCH RUDOLF.

Kőbányai sör!!

A legjobb hírnevű **DRENER-féle** „Korona” és „Dupla márciusi sör”
 Első Magyar Részvény Sörfőzde
 „Udvari” és „Gollál Maláta sör”

Kizárólagos főraktár Udvarhelymegyében

Rösler és Gábor czégnél

Székelyudvarhelyt és Székelykeresztur.

Vidéki és helybeli megrendelések hordók és naponta frissen töltött palackokban pontosan lesznek eszközölve.

Óvadékképes

Képviselő kerestetik

Udvarhelymegye részére a világ legcsodálatosabb

„EDISON”-féle ÚJ MOZI

készüléknek eladására.

(Zim: Edison-Mozi Vezérképviselőisége

Kolozsvár, Jókai-u. 11.

Szolid és pontos kiszolgálás.

GYÖNYÖRŰ, MARADANDÓ ÉRTÉKŰ ARANY ÉS EZÜSTAJÁNDÉKTÁRGYAK
 beszerezhetők

ISZÁKOVITS BERNÁT MŰRÁS ÉS ÉKSZERESZNÉL
 Székelyudvarhelyt, Deák-tér 12. sz. (Pénzügyi palota mellett)

hol a legjobb és legszebb kivitelben kaphatók eredeti **OMEGA, SCHAFFHAUSEN** és **CHRONOMETRE** inga és zsebórák, arany és ezüst ékszerek, gyűrűk, nyakláncok, láncok, brilliáns gyűrűk és fűgők.
 Ezüst és alpaca dísz tárgyak. Ezüst evőeszközök, domborművek, jardinierek, dílványok, komposz tálak, kávés és teadékszettek.

Szemüvegek és mindenféle optikai szerek.

Mindenféle javításokat elvégezzük és azonnal pontosan eszközlök.

Kockázat kizárva. Szabad megtekintés vételkényszer nélkül.

Feltűnő olcsó árak!

- 6 szem. étkező készlet 15 K-tól feljebb
- 12 szem. étkező készlet 30 " "
- 6 szem. teás készlet 7 " "
- 6 szem. kávés készlet 7 " "
- Mosdókészletek 10 " "
- Függő lámpák 5 " "
- 6 szem. vízes készlet 3 " "

Valamint itt föl nem sorolható mindenemű üveg, porcellán, lámpa, képek, tükrök, házi és vendéglői berendezések, sport- és utazóeszközök, chinaezüst-árak és gyerek-játékok olcsó árban kaphatók:

DRAGOMÁN-czégnél

Székelyudvarhelyen.

Villamos izzótestek:

Fémzáras 2 kor. Szénzáras 70 fillér.

Eternit pala a jelenkor legtökéletesebb tetőfedőanyag.

Eternit pala mőkő rendkívül szilárd, ruganyos, csekély súlyú, fagymentes, tűzbiztos és vihartálló.

Eternit pala évek óta használatban van mint tetőfedőanyag mindenütt, még a legkedvezőtlenebb éghajlati viszonyok között is fényesen bevált ott is, hol más tetőfedőanyaggal semmi kép sem lehetett boldogulni.

Eternit pala könnyűségénél fogva kiválóan alkalmas szalma, bádóg, kátránylemez tetők átfedésére, mert nem igényel erősebb tetőszerkezetet.

Eternit pala fedések javításmentesek.

Eternit pala jelentékeny szigetelésénél fogva nyáron hűvösebb más fedésnél s ezért gazdasági épületek fedésére is rendkívül alkalmas.

Eternit fedéseket elvállal:

Jakobovits Arthur fiókja

Iroda: **RIEMER K. GUSZTÁV** urnál

Székelyudvarhely Árpád-utca 17. szám.

és egyúttal szolgál tetősíkrak beküldése ellenében díjmentesen költségtérítéssel.

Csak 50 kor.

1 garnitúr elegáns ebédlőkészlet az alábbi összeállításban:

- 36 darab lapos tányér
- 12 " mély tányér
- 12 " csemegés tányér
- 2 " leves csésze
- 2 " mártás csésze
- 2 " mártás csésze alj
- 2 " pecsenyés tál
- 2 " kompótos tál
- 2 " zöldeséges tál
- 2 " téstás tál
- 2 " sórtartó

Finomabb ebédlőkészletek, teás, kávés, feketés készletek és üvegaruk nagyválasztékban legolcsóbb árban kaphatók

Márk T estvérek

kereskedésében Deák-tér 14. szám)

MÜHLE ÁRPÁD

kertészeti nagytelepe

TRMESVÁR.

A kertészet valamennyi ágát összpontosítja. Nagyban termel etnek:

- Rózsák, Canuák, Dabliák, Chrysantheumok, Disznóvénnyek, Évelős növények, Gyümölcsfa, Bogycs gyümölcs, Gyümölcs-vadonok, Sor-és díszfák, Tülevelűek, Díszcserejék, Sövény-csemeték, Magvak.

Mindenemű újdonság Diszes főkatalógus ingyen és bér.

Első varrógépraktár!

Dus választék s a legkiválóbb készítményű

varrógépek, dísztárgyak, vadászfegyverek

elsőgyártmányú szakmába vágó jól berendezett vaskereskedésünkben jutányos árak mellett beszerezhetők.

RÖSLER és GÁBOR vaskereskedése

Székelyudvarhelyt.

Fiókküzet, Székelykeresztur.

Turul-czipők

Leginkább ajánlható
cikkeink:

- Női félcipő chevreaubőrből 7.80
 - Női fűzős chevreaubőrből 9.50
 - Férfi fűzős boxbőrből 10.-
 - Férfi fűzős chevreaubőrből 11.-
- 20.000 pár heti gyártás.

tarthatóságuk és finom kivitelük
által napról-napra kelendőbbek.

Turul-czipőgyár részv.-t.

a monarchia legnagyobb cipőgyára.

Fiókraktár:

Székelyudvarhelyt

Kossuth-utca 9. szám.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

130 fiókraktár bel- és külföldön.

Ruggyanta bélyegzők

jutányos áron a Becsek D. Fia könyvnyomdában
megrendelhetők.

Eladó háztelkek.

észletfizetésre ölenint 3—8 koronáig eladók.
Felvilágosítást ad: **Simó Mátyás** Székelyudvarhely, Bethlen-u.

A Fürdő utcában, a Tábor-
utcában, Solymosi- és Bálint-ut-
czák oltatásában háztelkek

KOLLARIT-BÖRLEMEZ

KOLLARIT-BÖRLEMEZ

kaucsuk-kompozícióval bevont
ruganyos, viharbiztos és időálló
szagtalan fedéllemez. A jelenkor
legjobb tetőfedéllemez

Végtelenül tartós.

Régi zsindelytetők átfedésére ki-
válóan alkalmas. -- Sem mázolni,
sem mészlével bekenni nem kell.

Kapható Székelyudvarhelyen:
CYERTYÁNFY J. FIAI UTÓDA
.. .. vaskereskedésében

Szőlőbirtokosok

különös figyelmébe!
Ha Forhinnal permetez,
Rézkénporral poroz és
Bagollal öti a szőlőmolyt:

- I - SZÖR kevesebb agond.
- II - SZÖR kevesebb a munka.
- III - SZÖR kevesebb a munkabér!

mert FORHIN a sokszorta meglátított borsdi keverék és számtalan közönsé- és
a elismerő levél tanúsága szerint mindenütt a legnagyobb megelé-
gedéssel használják. A

nak nincs üledéke, vízbe dova azonnal oldódik és biztosan
pusztítja a perenosporát.
egy kézzel anyag; főalkatrésze rézszulfát, tapadóképessége oly
nagy, hogy bármely barnitnál permotézhet vele;
használatá orrási munka- és pénzmegtakarítást jelent, mert
az anyag teljesen kéz.

Forhinn szőlőpermetezősi anyaggyár
Gyümölcskertészek használatának saját érdekében CALIFORNIAI LÉT a gyv-
zz ósasz kártékony rovarok elleni védekezésére, ROVARFOGO ÖVET
és az egyes kártékony rovarok elfojására, LARICAT a rovarok elleni nyári védeke-
zésére, LAURIL KARBOLINEUMOT a rovarok elleni téli védekezésre, LAKRIL OL-
TOVIASZT az oltványok nemesítésére, ICENEUMINT a zeangé virágok permeta-
zésére, NICOTIN QUASSIAKIVONATOT fűszekolák permetazésére, TOPOMORT
mezai egerek pusztítására, PAMPILT rovarok és darazsak elfojására. Tessék
minden cikkekről kimerítő leírást és használati utasítást kérni, melyet ingyen
és bérmentve küld az ósz.

szes érdeklődőknek a **Forhinn** szőlőpermetezősi anyaggyár
Budapest, VI. Váci-ut 93. v.
Székely Gazdák Szövetkezte, Mávosvásárhely.
Valamint vezérképvi-
selete Erdély részére

Hallotta-e már?

Egész világ beszél róla,
hogy az eredeti

Pfaff varrógépek

utólérhetetlen minőségű könnyű, zajtalan varrással és harsnya-
foltozásra egyformán alkalmasak. Egyeduraltás és fiókraktár.
Egyben felhívom a n. é. közönség b. figyelmét jól berendezett
Vas-, szerszám- és konyhafelszerelési
üzletemre, melyekből nagy raktárt tartok és a legolcsóbb napi
árban számítom. — Szíves pártfogást kér mély tisztelettel

ENGLER JÓZSEF

A kímenezky
Metallum
fémzálas izzólámpa
nem törékeny
és sokáig ég.
Kapható:
Márk Testvérek
fűszer és csemegeüzletében
Székelyudvarhelyen.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu PORTLAND CEMENTET ajánl olcsó áron a
PORTLAND GEMENT-GYÁR BRASSÓ
(Kugler és Társai.)
Itt helyben kapható: Rösler és Gábor cégnél.